

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

Valentinus Carvaglio, Admodum R. P. Clavdio Aquaviva Præposito Generali
Societatis Iesv. Admodum Reverende in Christo Pater noster. Pax Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

VALENTINVS

CARVAGLIO,

ADMODVM R. P.

CLAUDIO A Q V A V I V A

PRÆPOSITO GENERALI

SOCIETATIS IESV.

Admodum Reuerende in Christo Pater noster.

PAX CHRISTI.

VANQVAM exempla mobilitatis rerū humanarū, Regnorumque maxime, in omnibus terrarum oris quotidie abundant; creberrima tamen sunt & clarissima, quæ nobis Iaponia suppeditat. Ac ne longius abire, & ex Annalium vetustate, turbidorum temporum memotiam, vt me verum dicere confirmem, eruere cogar: talem ac tantam sumus

experti, his proximis quinque mensibus, (hoc est ab Octobri Anni 1600, quo ad R. P. V. scriptæ sunt annuæ litteræ, ad Februarium huius anni 1601.) apud Iaponios rerum propè omnium conuersionem, tot hominum, & imprimis principum virorū, strages vidimus, vt nos eiusmodi perturbationibus assueti obstupescamus. Proceres siquidem illi Iaponiæ totius gubernatores, qui contra Daifusamam (hoc sibi nomen delegit Giciasus) fœdus inter se fecerant, (vt in Annalibus scriptū est), & quasi victores omnibus lætiis læti, cū de hoste cōmuni, quæ ab omni Reipub. tractatione excluderant, se triumphare existimarent, in eas se induerunt miseras, vt lamentabilis tragœdiæ exemplum posteritati reliquerint. Societas porrò nostra, quæ in Iaponia rem tractat Christianam, immo & Christiani omnes communem miseriam sic par-

Tom. ij. MM rici

iciparunt, ut in maximum periculum & extremum periculum adducti fuerint. Sed Deus, singulari sua erga nos providentia sic Ecclesiæ huius navem variis bellorum procellis tempestatibusque exagitari permisit, ut ipsa perstiterit salva, & nuquam reddita est malacia, meliori, ut speramus, erit loco, quam antea fuerat. Et certè res nostræ melius ire incipiunt, quam putabamus: quare in spem maximam, & ut confidimus, verissimam adducti sumus, damna, quæ nobis atreuit communis belli calamitas, magno cum emolumento propediem resartum iri. Hoc verò facilius intelligetur, si belli inter Iaponios Principes certum scilicet initium est factum, cum annuæ litteræ scriberentur (breuiter summumque descripsero, ut inde ad alia particulatim narranda descriptionem transferre liceat.

Ardebat omnis Iaponia civili bello, in duas factiones diuisa, quarum vni præfuerunt Nouem viri Regni Administratores, alique complures viri principes; alterius verò factionis caput fuit Daifusama, qui in suis Regnis Quato consistens, bellum faciebat Cangueraso, qui fuit ex Administratoribus. Cogitauerant quidam Administratorum partes qui sequebantur, aditus omnes quibus Meacum itur occupare, ut hac ratione hosti spes omnis cum exercitu reuertendi adimeretur. Ut autem cogitata perficerent sua, maximam copiarum suarum partem coegerunt in Regnis Ischi & Mino, quæ Voari attingunt Regnum, in quo erat vna ex optimis totius Iaponiæ munitionibus, eo fine ut Regni illius possiderentur. Cæterum magnates illi, qui cum armata multitudine Cangueraso erant obuiam profecti, Daifusamam promiserant, se Voari versus ituros, modò is belli duces cohortesque simul mittere, quod facilius, ubi ad munitionem Voari peruenissent, hostem reprimere, & viam qua Meacum Voari itur liberam conseruare possent. Non fuit Daifusama in subsidio cum ductorum exercitus cum militum mittendo negligens, nam breui temporis spacio, in munitione illa numerabantur militum triginta millia, quibus nulla est data quiescendi facultas, continuo enim educti in munitionem Guifu summa cum celeritate irruerunt. Toto autem hoc bello tempore Daifusamam milites summam in exequendis Ducis mandatis adhibuerunt celeritatem, quippe quòd ab vnius hominis voluntate penderent omnes: contra verò apud hostes, quibus multis regebantur, nihil nisi tarditas & procrastinatio. Cum enim Administratores deliberarent, & multa inter se disputarent, rei bene gerendæ occasio è manibus elabebatur. Est porro munitione Guifu in Regno quod Mino vocatur, cuius Dominus fuit olefmas

olefens Christianus, annos natus duos & viginti, Ciunangodono nomine, (de quo in Annuis est scriptum) Nobunangæ nepos. Hic eo tempore procul erat ab hostium metu, nesciebat enim tantam esse Voarensum militum multitudinē, quantam postea suo damno sensit. Sciebat autem bonam exercitus Administratorum partem in proximo Regno Isci tria occupasse loca, quæ antea pro Daifusama steterant, & Gibunoscio cum sex aut septem militum millibus in eodē Regno maiore in horas singulas expectare numerum, ut in eam Voari partē, qua à Regnis Isci & Mino attingitur, irrumperet. Cæterum cum Administratorum factio cunctando bellum duceret, Voarensis, ut est dictum, exercitus in Regnum Mino irrupit, & postquam ad munitionem Guifu appropinquauit, ita ut in exercitus ipsa cōspectu esset, in valle sunt collocari milites vicies mille, qui propter interiectū mōtem ab iis, qui in munitione erant, nō videbantur. Quingenti aut sexcenti in cōspectum præsidij venerunt, quibus data fuit cura loci situm explorandi, quos cum vidisset Ciunāgodono, (qui falsò sibi persuaserat non adesse plures iis, quos ipse conspicabatur) præsidium eduxit, ac magna impressione in hostem irruit, qui de industria se pederētum recepit, quoad Ciunangodono in medium insidiarum incurrit, ubi redintegratū est prælium. Sed cum tantæ hostium multitudini præsidium resistere non posset, se ad munitionē suam recepit, quod tanta celeritate fieri non potuit, quin multi ab insequente hoste, qui vnā cum ipso præsidio munitionem ingressus est, cederentur. Ciunangodono, qui difficulter in turrim aufugerat, obsidentium multitudine oppressus, se tandem dedit hosti, a quo ad munitionem Voari est amandatus. Exercitus victor, postquam captæ munitioni de firmo præsidio prospexisset, ad aliam, in qua erat Gibunoscio, contendens, in via casu in bis mille ipsius milites incidit, quos omnes occasione occidit, ut & alios mille, quos in eadem itidem via offenderat.

Dum hæc gererentur, ad munitionem Gibunoscio peruenerunt Rex Sallumæ & Augustinus Tzunocamindono cum militibus aliquot, qui hostem adesse intelligentes, omni qua potuerunt festinatione militem suum in vnum locum contraxerunt, & ad duo passuum millia progressi ad ripam fluminis, ut hostem à progressu arcerent, subsistendum iudicauerunt. Cum hostis militem ducesq; ex vexillis cognouisset, se loco continuit, ac de flumine trajiciendo sententiam mutauit, sciebat quippe sibi fore negotium cum strenuis ducibus, quos tanto se exercitui paucis stipatos militibus nō facile opposituros iustificabat: ac propterea cohortes multas in in-

fidiis collocatas suspicabatur, quare ad alteram fluminis ripam & ipse constitit.

Cainocamo hoc eodem tempore, cum è Daifusamæ partibus staret, ad parentem suum Quambioiendono principem Chindinum, ut domesticorum vnus expeditus nauigio proficisceretur, confecit, qui ei renūciaret, quæ ad eam horam in iis, quibus ipse erat, locis gesta essent omnia. Nuncium accepit Quambioiendono, cū in Regno Bugen militum haberet octo millia, quæ postquam totius vitæ fecisset sacerdoti peccatorum suorum confessionem, exiit versus Bungenſe Regnum, quod Daifusamæ hostes tenebant. Miserant & Administratores in idem Bungenſe Regnum, Francisci quondam Bungenſis Regis filiū, (qui aliquot annis Meaci Talcosamæ iussu detentus fuerat) ut is tanquam legitimus Regni alius dominus facilius Quambioiendono impetum à suis clientibus propulsaret. Hic nouus Bungi Rex, cum militū quatuor millibus vix Bungo peruenerat, cum de Quambioiendoni aduentu certior fieret, ad manus est continuò ventum, captus est Rex, acceptius ad munitionem Bungen ablegatus. Milites porò ipsius non pauci in conflictu ceciderunt. Victor autem paucis diebus vniuersum propè Bungo Regnum in suam redegit potestatem.

Dum Quambioiendono in occupando Bungo Regno detineretur, Canzviendono, mediæ partis Regni Fingo dominus, patrem odio, quo insectabatur Augustinum Tzunocamindono, incensus, partim itē, quia Daifusamæ partes sequebatur, in eam Fingo partem inuasit, quæ Augustino parebat, cūctaque ferro ignique succijiciens, ad præcipuam Augustini munitionem, cui nomen est Vna, obsidendam rectà perrexit.

Cum in his Regnis essent omnia, Quambioiendono & Canzviendono opera, bellicis tumultibus plena, Domini nouem Regnorum Scimo in factiones sunt distracti, aliqui se pro Daifusamæ stare sunt professi; alii administratoribus adhererunt, nonnulli neutram in partem propenderunt, sed ad id quod peruenirent. Arimandono & Omurandono ab Administratoribus moti, ut cum suis cohortibus Meacum venirent, tantum abest quod eis paruerint, ut Quambioiendoni exemplo se ad Daifusamæ partes adiunxerint. Qua in re summam Dei prouidentiam agnoscimus, nam hac ratione hi Principes non modò seipsos, verum & reliquos his in locis Christianos clientes suos, ab omni periculo belli que calamitate conseruarunt.

Cum hic esset nouem Regnorum Scimo status, Administratores, qui multis in locis dispersum habebant exercitum,

illi intentatum reliquerunt, ut cum in Regno Mino congregarent, quod & fecerunt. Conuenerunt ergo ad octoginta hominum millia, quorum opera omnis, qui iis in locis pro Daifusama erat, exercitus paucarum horarum spacio extingui & funditus deleri poterat. Sed tam exigua fuit Administratorum inter se consensio, ut totis triginta diebus ne semel quidem in hostilem exercitum, qui non attingebat numerum triginta millium, impetum fecerint. Daifusama verò dispositis ritè omnibus ad bellum contra Cangueraso (non contemnendo exercitui filium suum praefecit, qui Cangueraso obfisteret) in Regnum Oari cum reliquo milite abiit, quod praeter aduersariorum expectationem accidit, qui existimarunt Daifusamam militem habere non potuisse, qui Cangueraso, quem in armis esse probè nouerant, resistere, & simul hostilem in suo Meacum reditu iniuriam propulsare posset. Sed Daifusama, ne tempus inutiliter teteret, eodè quo Oari peruenit die, se cum militibus, qui in Mino erant, coniunxit; adeò ut exercitum haberet quinquaginta millium, & postridie eius diei, cum hoste praerium commisit, quod vix inchoabatur, cum nonnulli, qui haecenus putabantur Administratorum partes sequi, ad Daifusamam exercitum transierunt. In his fuit Ciunangondono nepos uxoris Taicosamae, à quo Regnum Cicugen acceperat. Item tres alij proceres, non quidem ex opulentissimis, qui arma verterunt in Administratorum exercitum, in quo est mox de proditione exortus clamor, quem secuta est ordinum perturbatio. Milites irem Morindono (qui nouem Regnorum erat Dominus) se ex loco confictus sine pugna receperunt. Prostrato itaque breui temporis spacio Administratorum exercitu, victoriam reportauit Daifusama, cuius hostes non pauci interierunt, quorum aliqui sibi ventres consciderunt, alii verò in victoris potestatem viui perueerunt, in quibus numerabantur miser Gibunoscio, qui propter animi imbecillitatè (quod ipse postea fassus est) non fuit ausus sua manu sibi vitam exhaurire, & Augustinus, qui nulla timiditate se tanto scelere sibi manus afferendi abstinuit; (quavis Iaponii eos ignauiæ cōtinent, qui in similibus constituti miseris vitam sibi non auferunt) verum in Christianam, quam ipse profitebatur, legem ne peccaret. Daifusama post fusum fugatumque Administratorum exercitum, ne victoriam labore & industria sua partam amitteret, munitionem vnam in Regno Mino occupauit, & aliam nomine Sanoiama, cuius Dominus erat Gibunoscio, in Regno Omi: Huic munitioni praerat Gibunoscii frater, qui postquam thesaurum militibus distribuisset, ac fratris uxorem, filiumque, propriosque

atos immani quadam barbaria necasset, munitionem incendit
sibi que ventrem scidit.

Progressus est Daifusama cū exercitu versus munitionem Ozacā, in qua degebat Morindono, qui eo tempore eundem tenebat honoris gradū, quē antea habuerat Daifusama, (prætidis quippe concilii publici, quasi Administratorum caput, officio fungebatur) in iisdemque morabatur ædibus, quas ante exortum bellum incoluerat Daifusama. Erat tunc temporis Morindono nouē Regnorum Dominus, præeratque principali, totius Iaponiæ loco, in suaque habebat potestate cū thesaurum tum filium Taicoluma, & omnium principum virorum obside, etiam eorum qui Daifusamam sequebantur, ac præterea ex suis Regnis milium quadraginta millia. Denique comatus aliaque ad multorum annorum bellum necessaria ipsi abunde suppetebant, & nihilominus cōtinuò ac intellexit suæ factionis exercitum à Daifusama proflagratum, ad eò fuit metu obstupefactus & perterritus, ut confugeret cum hoste, ipsiusque vim propulsare, ne cogitaret quidem, & quod mirum est, ad sua Regna, cū tamē facillè potuisset, se nō receperit, neque hosti pacis cōditiones vllas proposuerit, sed ut homo a mente inops, & insanorum insanissimus, cum omni suo comitatu egressus munitione Ozaca, latere cogitauit extra eam in villa sua magnificè exædificata, ibique se hostis sui voluntati submittere. Facillè itaque Daifusama recuperauit amissam munitionis Ozacæ possessionem, & paucis postea diebus totius propè Iaponiæ imperio potitus est. Verum quidem est, Cangneraso in remotissimis Quanto oris nōdum ab armis discessisse, sed & ipse, ut putatur, tandem manus dabit. Rex item Sallumæ nec dum cum Daifusama susceptas deposuit inimicitias. Is pro Administratoribus prælio acriter decertauit, & cū victoriam è manibus suæ factionis excidere animaduertit, incredibili fortitudinē cum sexaginta suis militibus viam sibi per medios hostes nequicquam obstitit, res ferro patefecit, ac sanus & saluus ex cōstituto euasit, & quingentis circiter militibus comitatus ante Daifusamā peruenit Ozaca, ubi nemine sibi auso resistere, nauigia accepit necessaria, quib⁹ cū suo comitatu omni nauigauit Sallumā, quæ durèris leuis Ozaca distat, ac se cōtra omnem vim sic munuit, ut nō facillè a Daifusama expugnari possit. Ceterū hoc nūc scitur, eū eadē æquis cōditionibus & honestis pacē facturū. Quare Daifusama omnium, qui hactenus Iaponiæ Dominarū obtinuerūt, erit maximus. Nā Morindono septē abstulit Regna, in quibus sunt argenti venæ, duo tantū et nouē ei relinquēs, quæ tēporis progressu putatur occupatur. H.

COMMVTATIO.

551

ber præterea idem Daifusama octo sua Regna Quanto, cum omnibus prouinciis, quæ olim fuerunt Taicosamæ. Certum præterea est, eundem potentia superaturum omnes, qui ante ipsum Tenzæ imperium occuparunt; aded vt libere quicquid volet perficere poterit, nullus enim se ipsius conatibus opponere audebit, ipse verò neminem formidabit. At Taicosama cum ipsius Daifusamæ tum Morindono, qui multis Regnis imperarunt, rationem coactus fuit habere maximam.

Cùm hic esset rerum Iaponicarum status, quantum damni fecerit Societas nostra, immo omnis qui his in terris est Christianus populus, oratione persequi nõ est facile, vt nihil dicam de laboribus & molestiis, quæ bimestri spacio sustinimus. Nam cum Augustinus, omnium qui in Iaponia sunt Christianorum facile princeps, cum Daifusamæ hostibus fœdus fecisset, partim vt veteris, quam cum Gibunoscio habebat, amicitie munus expleret, partim aliis iustis de causis, quæ infra commemorabuntur, omnes timore fuimus magno perculsi, ne propterea existeret Daifusama novus Christianorum afflictor, & Iaponiensem ecclesiam, præ cæteris, qui eam hæcenus afflixerunt, inimicè insectaretur. Et certè nõ sine acerbissimo animi sensu & dolore periculum, quod Christianis imminere, iis maximè, qui commorabantur in Regnis, quorum domini contra Daifusamam steterant, ante oculos nostros quotidie versabatur.

Vt porro de iis, quæ nobis hoc bellum attulit, detrimentis aliquid dicam; ordiar à Regno Mino, cuius dominus fuit Ciunagõdono Christianus, cuius exemplo permoti Regni illius viri principes, equitesque nõ pauci, Christo nomina dederant. In munitione Guifu anno superiore exadificatum fuit tẽplum sanè præclarum & dignitatis plenum, nõ sine spe traducendi ad Christiana sacra omnes Regni huius incolas. Hanc porro munitionem, vt supra est dictum, cum finitima esset Regnis, quæ Daifusamæ parent, omnium primam occupauit Daifusamæ exercitus. Ciunagõdono, Regno suo deturbatus, fortunisque spoliatus, in locum Bonziorum Coia nomine, in quem se recipere solent proceres, qui è possessionibus suis ejiuntur, tanquam in exilium est detrusus. Et quoniam Iaponiorum est lex, vt cum Regem aliquem Regno suo contingit spoliari, proceres omnes, & nobiles ipsius vectigales, omnium suarum fortunarum iacturam faciant; nõ dubium est, quin Nobilitas omnis, quæ Christũ Dominum in Regno Mino colit, multas perperæ arumnas cogatur.

Proximè hos, qui maximum acceperunt detrimentum, sunt Christiani,

M. M. 4

Christiani,

Christiani, qui in Regno Bigen degunt, cuius Pro-rex quasi & Administrator fuit Ioannes Acafcicamon Christianus, domini Regni huius cognatus. In munitione principali, in qua erat Regis domiciliū, numerabantur Christianorum millia tria, quorum principes erant ipsi Regi ex domesticis & intimis familiaribus. Immo de ipsius Regis Regniq̄ue totius ad Christi ecclesiam accessione spem habebamus maximam, propter summū, quo nos ipse Rex resque nostras complectebatur, studium, sed ipse in prælio evadit est. Nobiles autem ipsius vestigales, qui Christum colebant, sunt aut in conflictu cæsi, aut qui salvi ex prælio evadunt, vitam nunc in egestate degunt, cum agris, quos a Rege suo acceptant, tum pensionibus spoliati.

Similibus sunt incommodis affecti Christiani Corumi in Regno Cicūgo, Nam Findecani & ipse Christianus, Corumi (in quo erant Christianorum millia septem) dominus, cum esset Morindono aut patruus aut avūculus, (vox Italica Zio utrumq; significat) Administratorum partes tuebatur, ac propterea de gratia suo est deiectus, huius vxor Donna Maxetia, filia optimæ memoriæ Francisci Regis, erat in munitione, cum milites Daifuzane in eius venirent possessionem, quæ opera Christiani (qui & militum erat doctor, & frater Quambioiendono) a furore gentium defensa, & in loco tuto constituta, ex non levi periculo evasit. Sunt itaque hoc tempore Christiani Corumi, rerum omnium & gentissimi, quorum templum est planè dirutum.

Socii item nostri, qui erant in munitione Firoscima, quæ est caput Regni cui imperabat Morindono, singulari affligebantur calamitate. Continud liquidem ac fuit cognita Morindono aduersa fortuna de amissione Regnorum septem, Bonzii aliique Idololatæ tantum suo principi propterea accidisse malum asseruerant, quod Societas nostra in ipsius commoraretur tempore, quæ opinio sic provinciam illam opplevit, ut Christiani, loci illius incolæ, Patrem nostrum, qui rem Christianam tractabat, obnoxiarogant, ut se Nangalachum reciperet, quoad Bonziorum horos resideret. Idem Patri verbis suis renunciari iussit Salledonus, cui totius provincie demandata fuit cura, immo & P. Visicatus, postquam rei statū intellexerat, litteris, ad Patrem illum scripsit, se in eandem venisse sententiam est testatus. Coactus ergo Pater Firoscimam deserere, ut se a certissimo, quod sibi a Bonziis imminēbat, vitæ periculo eximeret, est mare ingressus, ubi maiora quàm antea adiit vitæ discrimina, nam ex piratarum, qui id tēporis mare illud infestabant, manibus elabi vix potuit.

Peric

Pericula verò & conuicia, quæ nostri Amangucci sustinuerunt, cognosci poterunt ex litteris Patris, qui ibidem eodem residebat tempore, ad P. Pro-provincialem scriptis, quarum partem hinc adscripsi. Talia, inquit, extiterunt pericula, vt in similibus meliquando fuisse non meminerim; vt R. V. sociorum malis & ærumnis misericordia moueatur, ex variis quæ nobis euenerunt incommodis, vnum aut alterum cõmemorabo. His in locis sparsus erat rumor, nos esse adedò vecordes, vt cogitassimus nos vita priuare; qui sic est auctus, vt aliqui eum nobis tanquam rem certissimam renũciare non dubitarint. Et quanquam rem planè absurdam floci fecerimus, Dei bonitate nixi quòd huic malo esset medicinam adhibiturus; tamen cùm tristis, nihilominus falsa, de Morindono Regni huius domino, quasi sibi ventrem scidisset, Amanguccium fama peruenisset, ac propterea in magna rerũ omnium vr̄bis huius ciues perturbatione versarentur, rectà domum nostram venit ex vr̄bis Gubernatoribus vnus, qui ante illud tempus apud nos fuerat nunquam. Is certissimè eo putatur venisse sine, (quod & nos ex certis iudiciis deprehendimus) vt nos omnes mactaret. Ego porrò in re hac asperissima, Dei beneficio, sum presenti vsus animo & consilio: Postquam domesticos omnes fuissem breuiter adhortatus, vt se ad mortem pro Christo Domino oppetendam pararent, ipsi Gubernatori obuiam processi, aliquantulumque temporis tum cum ipso tum cum ipsius comitibus collocutus, cum pace sum ab ipsis discedentibus dimissus. Mihi sanè exploratum fuit, Dominum ipsius mentem voluntatemque mutasse: nam qui fieri potuit, vt tempore tam calamitoso Idolorum cultor, qui antea domũ nostrã erat ingressus nunquã, ad nos alio quàm malo animo veniret.

Hoc timore vix liberati, in nouas maioresque adducti sumus angustias. Renunciatum siquidem fuit nobis, aut nocte eadem aut primo diluculo Socios ad vnum omnes à maleuolis quibusdam mactandos esse, quare denuo nostros sum adhortatus, vt se ad mortem compararent, ac confessionis sacramento animi maculas eluerēt. Nocte itaque tota cum nullũ cepissemus somnum, abescente die rem diuinam feci, sociisque omnibus sanctissimũ Eucharistiæ sacramentũ dedi: at nõ satis fuimus idonei, qui martyrii lauream consequeremur. Cùm his cõficeremur angoribus, Oraca huc venit Niscimangobio iuratus noster hostis, qui timorem iam propè depulsam renouauit: Sed Dei paterna erga nos prouidentia est factum, vt præter nostram opinionem prospere nobis ipsius aduentus euenerit. Sociũ equidẽ nostrum Antonium,

quem miseram ut eum salutaret, accepit humanissime, eique prolixè de sua erga nos voluntate promisit, non minùs, quam si ordinis esset nostri amicissimus. Hæc sunt quæ ex litteris Patris descripti.

Similia multa commemorare licet incommoda, quæ luculenter labores & pericula testantur, in quibus versantur loci, qui in Iaponia turbulentis temporibus degunt. Poterunt sane Dominos dicere: *Propter te mortificamur tota die, astricti sumus sicut omnes occisionis*, cum in maximo & cõtinuo timore, Christiani nominis hostes, à quibus jugulandos se putant, expectent. Quod si quædam commemoravi incommoda, tanquam res nullius ponderis contempserit aliquis, quod nunc subjiciam, diligenter cum animo suo perpendat. Cùm Ganzviedono arcta obsidione (ut supra narrare cœpi) cinxisset munitionem Vro, Socii quinque in ea erant, qui Christianis tam periculoso tempore Eucharistia & Penitentia Sacramenta ministrarent. Milites porò eorumque duces, qui omnes Augustino parebant, (nam & ipse munitioni Dominus erat) tam strenuè se tuebatur, tantisque damnis hostem afficiebant, ut Ganzviedono desperarit se armis munitionem hanc posse in suam redigere potestatem, & quia sine summo dolore & periculo obsidionem solvere non poterat, vehementer cupiebat inire rationem, qua obsessi de heri sui Augustini morte certiores redderentur, quo faciliùs, quam armis non poterat, honestis conditionibus munitionis deditionem obtineret. Obsidionis initio inter milites omnes conueverat, ut qui ab hoste aut litteras aut nuncium acciperet, peccati sui poenã morte lueret, hinc factum est, ut sagittæ omnes ab hoste in munitionem immittæ, quibus alligatæ erant litteræ, in ignem cum litteris nõ referatis conjicerentur. Cùm hic esset obsessorum status, de Augustini heri sui morte vel rumor minimus ad eos peruenire non poterat. Tandem Ganzviedono in mentem venit, ut P. Vilitatoris opera, ad id quod perficere constituerat, uteretur; ad ipsum ergo, qui tunc Nangasachi erat, litteras dedit, rogans ut ex sociis aliquem ad Augustini milites mitteret, qui ipsis indicarent. Tenzastatom, quæ quæ superioribus diebus in prælio accidissent, & proinde pacem inter partes dissidentes conciliaret. Ut verò sui fieret voti compos, Sociis est atrociter minitatus, si P. Vilitator ipsius postulationem repudiaret, contra verò, si eidem acquiesceret, multa est pollicitus. Et quamuis magno tenerentur Socii desiderio, postquam è viuis discessisset Augustinum intellexerant, ut concordia constitueretur, eiusmodi tamen occupationibus se implicare noluerunt.

noluerunt. Quare apud Canzuedono se excusarunt, cum Religiosi
 ellicerent, & hanc vnam ob causam in Iaponiam venissent, vt Euan-
 gelii lucem Iaponii aspicerent, & qua in cœlum rectâ itur viam
 eis traderent; ab instituto suo alienum esse res bellicas curare,
 atque adeo tanquam sequestres, militibus obsessis auctores fie-
 ri, vt munitionem hostibus traderent: Hoc enim si facerent, Ia-
 ponii proceres suspicarentur Socios semper ea tractare, quæ ad
 rerum ciuiliū statum pertinerent. Excusationem non accepit
 Canzuedono, quem cæcum reddidit vehemens, qua tenebatur,
 occupandi munitionem cupiditas: Verum ira percitus, Socios,
 qui Vti erant, gladio se confecturum, omnesque qui in Iaponia
 erant apud Daifusamam, tanquam ipsius inimicos, vt pote quo-
 rum consilio non dederetur munitio, postulaturum est minatus,
 effecturum denique vt ad vnū omnes, quasi Imperii Iaponiensis
 hostes, in exilium ex omni Iaponia eijcerentur. Sed falsus est Cāz-
 uedono nimio tunc animi motu perturbatus, vt postea sedatior
 factus perspicuè cognouit. Nam toto hoc obsidionis tempore, So-
 ciorum fuit nemo, qui aut consilio aut alia quauis ratione rem
 curauit bellicam, sed omni studio & labore hoc vnum specta-
 runt omnes, vt Christiani milites virtutibus excolerent animos,
 quare assidue occupabantur, aut Deum supplices orantes, vt
 Christiani in summo constituti periculo, facti tecti conseruaren-
 tur, aut seipsi flagellis cædentes, vt Dei iram cum propter sua
 tum propter aliorum peccata cohorti imminentem auerterent,
 aut mortuorum cadauera terræ mandantes, iis etiam in locis, quæ
 sine vitæ periculo adire non licebat propter globulorum, quos
 hostes ex tubis ferreis (qui Sclopi passim nominantur) in mu-
 nitionem conijciebant, sine intermissione frequentiam, aut de-
 nique aures iis, qui peccata sua Christiano ritu cōfitebantur, dan-
 tes, & à peccatis pœnitentiæ Sacramento expiatis, salutari Eucha-
 ristia Sacramento reficientes. Hæ erant toto obsidionis tempore
 Sociorum assidue occupationes, nam milites ex suis stationibus
 veniebant ad templum armis suis tecti, quibus ad propugnatio-
 nem munitionis redeuntibus, qui erant in excubiis, se paululum ad
 eandem sacræ ædem recipiebant. Hoc itaque modo est factum, vt
 neq; deessent, qui insultantem hostem comprimerent, neque sa-
 cramentorum vsu propter bellicas occupationes se ab-
 tinere cogeretur vllus. Videre licebat milites, cœlesti pane, qui est
 fortium cibus, pastos, non secus ac leones, nullū reformidare mor-
 tis, quā intentabat hostis, periculum: verū animo magno & forti-
 ter viros strenuos decebat, quod vnicuique erat præscriptū officii
 munus

munus fortiter sustinere. Quotidie in eorundem gratiam factis sanctum Missæ sacrificium, magna ipsorum voluptate commo-
dòque, à nobis est factum.

His animorum adjumentis impulsæ milites Augustini, munitio-
nem cum nocturno interdiu strenuè defendebant; summa e-
nim inter se benevolentia conjuncti, pro hero suo, quem vnicè
amabant obseruabantque, lubèter mortem oppetiissent omnes,
neque ab hac sententia antea deduci potuerunt, quàm ex Augusti-
ni domestico omnibus noto, qui Vto venerat, aduersum præliu-
uentum, & Ozacam in hostium esse potestate, Augustinumq; gla-
dio percussum interiisse, intellexerunt. Quæ ubi à præsidio fuerit
cognita, de pace agendum iudicatum est, maximè cum milites
herum non haberent, pro quo confligendum esset. Multis verbis
vltro citròque habitis, tandem certis conditionibus, quas Canzvie-
dono confirmavit, pax facta est, munitioq; Vto ipsi tradita: Hu-
ius præsidii exemplum secuti alii Augustini clientes, reliquis eua
munitionibus Canzviadono cesserunt, in his fuit illa, quæ Gio-
teusciro nominatur, cuius præfectus summus Religionis Chri-
stianæ cultor (nomen ei Mimazaca) ex intimis erat Augu-
stini. Is quidem constituerat potius mori, quàm se hosti dede-
re; Verùm ne omnem, qui iis in locis versabatur, Christianorum
cœtum in summas conjiceret miserias, sententiam mutauit: & re-
vera tanto Mimazaca amore ciues suos prosequabatur, ut cum ipse
supremum diceret, lachrymas tenere non potuerit; nam eos dese-
rere cogebatur, qui opera & labore suo Christianam fuerant am-
plexi fidem, quibus & multa exædificauit templa, & salutaria, que
pietatem promouerent, monita non pauca dedit. Magno præ-
terea flagrabat ardore & studio, erga puerulorum in ediscenda
Christianæ doctrinæ principiis progressum: nam cum eos fidei
dogmata recitantes audiret, ingenti perfundebatur voluptate,
ad eò ut præ lætitia lachrymaretur, utque ipsis animos adderet, p-
nà doctrinæ Christianæ laudes decantabat. Nonnunquam ve-
rò, quo magis ipsos in hoc memoriz mandandi præcepta Chri-
stianæ Religionis studium incitaret, apud se pomeridianis
horis cibum capere immo & cœnare voluit. Cum in conclau-
suo, quod soli honoratiores viri ingredi consueuerant, his pu-
erulis conuiuium instruxisset, & à quibusdam rogaretur, cur pusil-
los pueros tanto dignaretur honore, Respondit, quia Angeli essent
Dei, cum in terris facerent, quod celestes mentes in cœlis. Sapiens
domo egrediens, à puero suo honorario comportari saccum vo-
luit, in quo erant imagines, Rosaria, orbès cerei à summo Pontifi-
ca

fecerit, pannoque serico affabre vestiti, & id genus alia, quæ ad promouendâ Christianam pietatem vsui esse poterant, quæ sua manu Christianis distribuebat, quod cum faceret, (vt ex ipso met intelleximus) maximo voluptatis sensu afficiebatur, cū præsertim Christiani importunè hæc pietatis incitamenta non modò verbis peterent, sed & ipsius trahentes vestes, vt aliquid harum rerum acciperent, cupidè instarent. Cùm equo veheretur, incidit in Christianum, in periculo nescio quo sanctissima nomina, IESVS & MARIA, clara voce pronunciantem, quibus auditis continuo ex equo defiliit, ac magna cum festinatione in genua se projecit. Cumque rogaretur cur hoc fecisset, respondit, quia superioribus annis in illis terrarum oris non alia quàm Dæmonum audiebantur nomina. Cùm verò hoc tempore Christum Dominum sanctissimamque ipsius matrem nominarent passim venatis cultores, diuinæ maiestati se quas poterat maximas egisse gratias. Ex his & aliis id genus, quæ in annuis sunt perscripta, literis facile quiuis perspicere poterit amoris, quo vir hic nobilis, loci illius Christianos complexus est, magnitudinem: ac proinde quantum ipsis attulerit dolorem optimi viri ex munitione digressus, quem lugubri lamentatione diu multumque sunt persecuti.

Conscendit Mimazaca cum conjugè & filio, aliisque non paucis, quorum omnium summa erat capitum mille quingentorum, ac tandem saluus ad portum Regni Sassumæ appulit (nam in hoc Regnum, cùm Canzviadono nihil consideret, se recipere constituerat). Vbi autem intellexerunt Bonzii, in ipsius comitatu esse Societatis patres, seditionem excitarunt, minitantes si è naui egredierentur, ipsos tali modo excipiendos, vt Bonziorum memoriam ex animis suis nunquam essent deposituri; quæ res Mimazacam, hominem nominis nostri studiosissimum, vehementer perturbauit. Sed postquam Patres rem intellexerunt, quibus poterant modis, eripere hunc ipsi dolorem sunt conati: nam quamuis fessi inedia fluctibusque, (ad communia nauigantium mala hoc ipsis accesserat incommodi, quòd diebus aliquot cibum non gustassent) in naui tamen se commoraturos dixerunt, quoad de sua Nangasachum profectio certi aliquid constitueretur. Deus porro, qui suam erga seruos suos prouidentiam maximè declarare solet, cùm humana non suppetunt subsidia, hanc dedit nobili viro Idolorum cultori mentem, vt patribus, nequicquam aduersantibus Bonziis, de hospitio commodaret. Is itaque veteranum Christi Domini militem Bunginatum misit, qui ipsos suis verbis

rogaret,

rogaret, vt confidenter hoc Christiano duce ad se venirent, cum enim ipsorum esset amicus, nihil erat quod Bonzios, quamdiu in suis essent terris, timerent. Tam liberalem viri nobilis promissionem pro fide publica vsurparunt Patres, & e naui egressi, bidon apud Mimazacam substituerunt, Missæ sacrificium facientes, ac sanctissimum Eucharistiæ sacramentum cum ipsi rum aliis Christianis ministrantes. Vbi verò sunt allata litteræ, quibus P. Vitrator Patres Nangasachum accersuit, eos non sine magno dolore discedentes vir hic nobilis dimisit.

Magnum certè ex eiusdem miseriis hauserunt Socii dolorem, nam videbant nauum & probum Christianum, in patria sua paulo antea opulentum, sine vectigalibus, à suis terris exilem, in aliena viuere prouincia, idq; beneficio & liberalitate hominis Idololatæ, cum nullum aliud reperiret per fugiũ. Ganzviedono quidem benignè satis Augustini clientes videtur tractare. Carcerum cum ex iis, qui in munitione Vto erant, virum principem madati, hoc solo nomine quod Augustini esset frater, curauit, verendum est ne simili scelere de medio tollat Mimazacam præfectum munitionis Giateusciri, à quo in eruptione quadam complures ex Ganzviedono militibus sunt prostrati.

Nondum malorum nostrorum finis: Nam Ganzviedono munitionis Vto possessionem accipiens animo irato & perato socios quinque cum ipsorum domesticis captiuos detinuit, militumque ductori Idololatæ in mandatis dedit, vt eos in vilem angustamque casam concluderet, quod & factum est, immo diurni nocturnique custodes constituti, qui ipsos diligenter obseruarent. Dum Socii in carcere detinerentur, ipsorum superior P. Alphonsus Gonzalez in morbum graue incidit, cui in loco tam incõmodo cum medicina fieri non potuerit, & æger aliis non paucis incommõdis afficeretur, tanta est nunc ipsius inualetudo, vt de sanitate recuperanda medici planè desperet. At res hæc omnis melius intelligetur ex litteris ab alio Patre ex eodem carcere scriptis, quarum partem hîc adscripsi. Sic ergo ipse: Gentilis ille custos noster constituerat nos ex hoc, in quo sumus, loco ad alium à munitione remotum transferre, & cum Christiani nobiles multis ab eo precibus contenderent, ne id faceret, summi beneficii loco hoc solum non sine difficultate impetrarunt, vt Patri Gonzalez hîc remanere liceret. Magno sanè dolore afficiebar, quod patrem hunc graui oppressum morbo, omniq; Sociorum subsidio destitutum, deserere cogerer. Cũ rei exspectaremus exitum, eidem custodi rediditæ sũt litteræ & præcipuis Ganzviedoni asseclis, quib; rogabatur,

vt nos eodem, in quo eramus, pateretur commorari loco, quoad Canziedono redisset ex munitione Gianaua, quam obsidione cingere constituerat. Commendatitiæ huius epistolæ hic extiric fructus, vt potestas P. Gonzalez facta hinc subsistendi reuocaretur. Quare hic Gentilis, meo iudicio, ad Leopardorum, quorum meminit S. Ignatius martyr, imitationem, quo magis rogatur, deteriorẽ se difficilioremque præbet. Omnes itaq; locum coacti mutauimus, neq; propterea hiscere sumus ausi, & in alium priore longe incommodiorem contrusi carcerem, à custodibus, qui tribus in locis sunt in excubiis obseruamur, aded vt Christianis ad nos liber non pateat aditus. Duo ex Augustini nobilibus, cum ex his locis abire constituissent, nos inuiserunt, & valere iubentes, ex suis domesticis duos nobiscum remanere vouerunt, quorũ opera in his quæ ad vitam sunt conseruandam necessaria vteremur: at non magno poterunt esse nobis vsui, quamuis quæ nostra causa possunt omnia diligenter præstent: nam custodes diligentissimè, quæ circa nos sunt, omnia obseruant; aded vt famulos, cum ad fontes eunt, vt nobis aquam adferant, comitentur. Ex his R. V. cõpiciet, quas P. Gonzalez pati cogetur ærumnas, qui graui morbo affectus, delicatè se viuere existimaret, si orizam à sordibus nõ satis mundam ac malè coctã haberet, qua se in vitæ huius præsidio & statione conseruare posset. Sed præpotens Deus nobis animos addidit, vt omnia perferamus, & vt de me ipse dicam, ex quo in hoc sum conclusus carcere, maxima me sensi voluptate compleri, & me continere non possum, quin inanes Canziedono conarus rideam, qui duriter nos videtur tractare, vt ærumnis & calamitatibus defatigati, ipsius tandem cupiditati assentiamur. At cū omnia quæ geruntur singulari Dei immortalis ditione atq; numine geri probè sciamus, hominis mortalis minæ nos, vt confidimus, à suscepto propagandi Euangelium instituto deturbare non poterunt, parati enim sumus, Dei beneficio Christi Domini causa nullam quãtũuis duram conditionem recusare. Hæctenus ex Patris litteris in carcere scriptis.

Quòd si magnos hi patres sustinuerunt labores, alii, qui in locis erant longinquis, nõ minores fortassis subire coacti sunt. Nã in singulas ferè horas Nangasachũ (in qua vrbe residebãt Reuerendiss. D. Episcopus, P. Visitator, & P. pro-prouincialis cū aliis sociis) nuncii adferebantur tristes, qui litteris confirmabantur, de captiuitate Augustini eiusque morte, de militibus, qui omnem laponiam perscrutabantur, vt Donnã Iustã Augustini coniugem, filium, patruos, auunculos, ac deniquè consanguineos omnes

omnes ad supplicium raperent. Rumor item percrebuerat, Deum Iustam & Augustini fratrem, quondam Sacai gubernatorem, in hostium manus venisse, & de vita periclitari, ac præterea Augustini filium annos natum duodecim Meacum esse adductum, ut supremo afficeretur supplicio. Cum his rumoribus & alii quæplurimi conjungebantur, de interitu Christianorum occalio; in Iaponia, de extremis nobilium Christianorū miseris, (quorum alii dicebantur in carceribus seruari, ut penas perditis hominibus debitas perferrent, alii domibus expulsi suis, omni dignitate & fortunis spoliari in summa egestate vitam agere) ac deniq; de ejectione, quā domiciliis nostris Christiani nominis hostes in plerisque Iaponiæ locis intulissent. Creberrimus porro fuit sermo, de illa, quæ Daifusama in Christianos, Augustini commilitonumq; causa, dixisse putabatur; aded ut timore percussi dubitarem, num ab ipso noua esset instituenda omnium, qui Christum colebant, vexatio; vnde Idolorū cultores ansam arripuissent irridedi & contemnendi vniuersos Christianos, & ab eis sciscitandi, Vbi esset ipse Deus. Maximè quoddam tunc primū cœpissimus, post annorum multorum afflictionem, pace frui; ædificatisque tēplis multis, quæ hominū improbitas disturbauerat, non paucos a Gentiliū superstitione ad Christiana sacra singulari Dei fauore adducere.

Cum menses aliquot in his versaremur miseris, noua nos afflixit calamitas, nam ex Iaponiæ proceribus vnus, Scimandono nomine, Idolorum cultor, qui se nobis in iis, quæ ad Religionis Christianæ cultum spectant, semper aduersarium præbuerat, dicebatur Nangasachum venturus, cum ea in Arimandono & Omurandono, quam habuit Augustinus, potestate; quam Iaponi proprio loquendi modo explicare solent eos sibi joriquos facere. In hominis itaque Idololatæ potestate fuissent hi Christiani Reguli cum clientibus suis, qui ad vnum omnes Christianam suam amplexi Religionem. Meaco præterea & Ozaca a Sociis erat scriptum, Scimandono iussu Daifusam esse hoc iter ingressum, ut pecunia Augustini annuisque vectigalibus certi aliquid discerneret, vehementerque timendum, ne ipsius aduentus nobis magnum aliquod malum crearet. Exploratumque nobis erat, Scimandono nihil intentatum reliquisse, ut sibi bona Daifusamē voluntate ceret permutare insulam Amacusam, aut alias quasuis suas terras, cum Omura, cuius postulationi cōsensit Daifusama, cōsensumque binis cōfirmauit diplomatibus. Quā fuerit hoc nobis graue, quæ totū nos dolore affecerit, intelligit is, cui est perspectum, quod si hic Idololatæ Omurā occupasset, Arimandono propter vicinitate

fuisse coactus aut vendere suum patrimonium, aut certe illud, ut alias acciperet terras nobis fortassis incognitas, tradere homini, qui à Christiana Religione animos habere alienos; unde secutus fuisse Ecclesie, quæ cum antiquitatem in his terrarum oris, tum virtute plurimum præstat, interitus, nostrorumque tēplorum & domiciliorum eversio.

Non fuit vanus ille, qui nos excruciauerat, de aduentu Scimandoni timor: nam mox ac Nangasachum venit, nobis exprobrauit Christianorum, (qui propè omnia, quæ mortales in precio habet, reliquerant) ut anno proximo scriptum est, (ne fidem, quam Christo Domino dederant, impiè proderet) in agrum Nangasachi, qui est Omurandono, migrationem, quam ipsis necessariam fuisse, si in suscepta fide persistere voluissent, ignorare poterit nemo, qui Toni, cuius imperio subiciebantur, perversitatem habuerit cognitam. Is enim vniuersos suos clientes cogere tentavit, ut nefario Idolorum cultu se impiè contaminarent, quæ sola causa fuit, cur Christiani illi solum verterint.

Scimandono ergo malè habuit, Christianorum ex patre solo, quod est Firando, abitus, quare modis omnibus eorundem in patriam reditum exoptavit. Sed cum in Augustini fide & clientela Annæ sedem ipsos fixisse cognouisset, propter patroni potentiam ipsos ad reditum cogere non potuit. Exincto autem Augustino, quod ipso superstite non poterat, perficere constituit. Nangasachi ergo cum esset, ac secum Foin Firando Tonum haberet, tantum suum amicum, ac nepotis sui leuirum, quos comitabantur aliquot militum turma, (ibant quippe in Salsimam ut bellum administrarent) hanc arripuit occasionem ad exitum perducendum, quod susceperat, negotium, cogendi nimirum exules Christianos, ut ex agro Nangasachiano Firandum redirent. Sociis ergo qui Nangasachi erant renunciari iussit, rem esse intolerandam, Christianos hoc solo nomine in alienas terras debitam hero suo obedientiam abicientes commigrasse, quod à domino suo iubeatur statim ceremonias Deos penates colere, & si hoc in Regia sciretur Patrum esse consilio factum, adeò ut non tantum consilio hos exules ipsi iuuissent, verum & omni qua poterant ope, ipsorum egestatem sustentassent, magnum Socios omnes capitis periculum adituros. Quare suam ipse offerebat operam, ut dissidium hoc inter Christianos & Tonum suum tolleretur, quod paruo fieri posse negotio existimabat, modò Christiani in omnibus Tono suo obedirent, etiam in iis, quæ spectant ad ceremonias, veteri Japonum consuetudine institutæque receptas. Quod si Christiani,

legis euangelicæ præceptis imbuti, intimo tantum mentis sensu Christum colere vellent, se non repugnaturum. Ad extremum Patres rogauit, vt ipsis auctoribus, Christiani oblatam conditionem acciperent. Internuncio datum fuit hoc responsum: cum Christianis per Euangelicam, quam amplexi erant, legem non liceret ad eam iniquam accedere conditionem, nefas iudicare Patres, ipsos adhortari, vt ad eam descenderent. Miserat idem Scimandono duos ex familiaribus suis ad Christianos Firandianos, qui suis verbis idem, quod Patribus erat dictum, ipsis declararent, à quibus non absimile illi quod Patres dederant responsum retulerunt, hoc addito se nullum in Foin dominum suum habere odium, ab eoque non esse animo alienos, verum cupere vehementer, ipsi in omnibus, vt antea fecerant, obtemperare, modò Christiano ritu libere vitam agere liceret. Quòd si cōditio hac melior videretur, quia æquitas postularer, maximè quòd à clientibus patrono proponeretur, hanc libertatis suæ, in hac æqua & vt ipsi existimabant, honesta postulatione subituros pœnam, vt agrorum fructus, quibus antea fruebantur, sibi non restituerentur, sed vt omnes, quasi colonos, in heri sui famulatu, carris orizam, vt aliò deueheretur, imponerent, & alia, quæ serui præstare solent, quantumvis hominum ingenio & libero indigna perficerent, modò Christi Domini, cui se totos deuouerant, sanctissimis legibus repugnantia non imparentur. Postquam responsum hoc abstulissent internuncio, ab amico fide digno, certiores facti sunt Christiani, vt sibi tempestiue prospicerent, nam Scimandono & Foin non aliud quàm opportunitatem expectabant in ipsos cū armato milite inuadendi ac mortuandi ipsorum proceres. Quòd vbi à Christianis scitum fuit, Patres aliquot accersuerunt, quibus peccata confessi sua, omnes vnà se receperunt domum, cuius situs eiusmodi erat, vt hostibus non pateret facilis ad ipsos aditus. Hanc insuper sic munierunt contra hostium vim, vt non sine multo sanguine deditionem locuturi putarentur illi, quorum virtus domi militiæq; cognita perspectaque fuerat. Socii porò animo prospicientes, quantum ex his turbis immineret malum vniuersis Christianis, qui in Iaponia erant, remedio aliquo ipsorum saluti tempestiue subuenientia existimarunt: quare Don Hieronymo, ipsiusque filio Don Thoma (qui Christianorum illorum erant principes, quibusque ceteris irascebatur Foin) persuadere sunt conati, vt se ad defensionem quæ idem pararent, quo hostes consilium de ipsis hostilibus inuadendis abiicerent, vbi negotium hoc sine suorum cede non posse transigi animaduertent. Ceterum si ipsis exploratum esset

ad manus veniendum fore, deditiōne ea legē facerent, vt ipsi priu-
cipales sine armis in hostium potestatem mactandi venirent, & cæ-
teris venia & impunitas daretur. Pater & filius, martyrii laureolā
consequendi studio, se in hanc induci sententiam sunt passi, quod
si armis se defendissent, martyrii honorem consequi non potuis-
sent, immo salutem fortassis suam in discrimen adduxissent, nam
facile fuisset in ipso cum hoste conflictu, culpam odii aut vindi-
ctā suscipere, ac propterea ad inferos derudi, quod si modo iam
illis præscripto mortem obissent voluntariam, in eiusmodi peri-
cula non incurrisset. Præterea in Christianorū illorum potestate
non erat situm, vt se à morte, quam minabantur hostes, eriperent,
cum vires, quibus tantæ multitudini resisterent, non supererent,
periculumque esset, si res hæc ad Daifusamæ aures peruenisset, ne
hoc temere susceptum se defendendi studium omnibus Iaponiæ
Christianis exitiale foret. Cum in hoc statu essent Christiani, Sci-
mandono & Foin, vel quia cum animis suis statutum & planè de-
liberatum non habebant rem armis tentare, aut quia ad dimicā-
dam paratos videbant fortissimos milites, & propterea se nō pos-
se, quod maximè cupiebant, ipsos vlcisci, eis renunciari curarunt,
vt bono essent animo, cum ipsos bello persequi nunquam cogi-
tassent, vnde Christiani securo esse animo cœperunt, nos verò ab
omni timore & periculo liberi.

Præclarum hoc Christianorum factum cum Christianis tum
Paganis mirificè placuit, adeo vt posteritas omnis, quod imitetur
clarum & illustre fortitudinis exemplum habeat. Ceterum confi-
dem Don Hieronymi & Don Thoinæ in hostium potestatem si-
ne dimicatione veniendi, pacis cognitum fuit, periculum enim
erat, si hæc fama ad Scimandono & Foin aures peruenisset, ne hæc
iplos mactandi occasionem (ea est Idololatrarum improbitas) ar-
ripuissent, quamuis hac de re antea nō cogitassent, maximè quod
sciret eos viros esse strenuos, qui in bello Coraiano magnam for-
titudinis laudem reportassent. Ac præterea sibi persuadere nō po-
terant eos sine omni defensione carnificinam, quod vt facerent
hostes optabant maximè, subituros.

Difficultatem præterea non paruam nobis creauit in vrbe Nā-
gasachum aduentus Donnæ Mariæ Augustini filia, conjugisque
viri nobilis, qui dominus est Insulæ inter Corai & Iaponiam. Cū
enim hic Regulus, Augustini gener, intellexisset socerum suum
extremo supplicio affectum, timebat ne vxoris suæ causa, magnū
aliquid cogereretur subire malum, quare ipsam cum aliquot no-
bilibus feminis Nāgasachum misit, vbi ab omni fore periculo li-
beram

beram existimabat. Incidit porro matronæ huius aduentus in illud planè tempus, quo Daifusama iussu in Augustini liberos & forananas inquirebatur. Anceps sanè nobis cura incubuit & sollicitudo, nam honestissimam matronam, Augustini viri de nobis optimè meriti filiam (quam ipse maritus homo domi honoratus, & Insulæ dominus, nobis diligenter commendauerat) deletere sine ingrati animi nota, eiusdem verò patrocinium in tempore tam turbulento suscipere, sine magno periculo incurrendum Daifusama offensionem, non poteramus. Porro nullū lectissimæ femine à nobis caritatis officiū deesse sumus passi, eam enim in loco opportuno collocauimus, vbi ab omni periculo animo erat securo. Postea verò quā Daifusama Dōnæ Iustæ Augustini cōiugi & puerilibus veniā dedit, & Maria vitæ amittēde timorē facile depoluit.

Hactenus breuiter perstrinxi labores, quos in hac rerum apud Iaponios commutatione exantlauimus; nunc æquum est, et solatia, quæ nobis in mediis perturbationibus dedit præpotēs Deus, eadem, quæ sum vsus, breuitate describam, ac simul commoda, quæ ex tantis malis diuinā prouidentia percepimus. Ac primum diuinitus factum agnouimus, hac status Imperij Iaponicis cōuersione à Daifusama nō pauca esse sublata impedimenta, quæ nostrum in fide Christiana apud Idololatrias propaganda studiū, & in Christianorum salute procuranda, quo tenemur, desiderium poterant retardare. Cū enim Daifusama, gloriosa de Iaponiæ Administratores victoria, in cuius remanet possessione, præscripta à Taicosama rectionis formam mutarit, ac summum omnis Iaponiæ habeat dominatum, impium illud cōtra Dei veri cultores Taicosamē edictum, quod nos Christianosque Iaponios omnes grauissimè afflixerat, iacet planè eneruatum; quod nō euenisset, si Administratores Iaponiæ, victores extitissent: nam iureiurando se obstrinxerant, vt quas à Taicosama acceperant leges, ab omnibus in omnem ætatem seruandas curarent; quas nūc, Deo laus, planè silere magno nostro bono experimur. Cætera item omnia, quæ Taicosama in vita cōstituerat, temporis progressu ruēt, & nihilum recidēt. Qua in re diuinam agnoscimus prouidentiam, quodd is, qui omni scelere Christianos vexarat, & qui nō solum in viuere, verum etiam mortuus, certa quadam ratione Iaponiæ perpetuò imperare cogitauerat, quippe qui suis Legibus Iaponiæ Administratores ad certam rectionis formulam, à qua ne larant quidem vnguem discedere liceret, astrinxerat, ac denique in Deorum numerum relatus, tanquam nouus belli deus (hoc siquidem, vt fieret ab Administratores Iaponiæ, constituerat) in delu-

bro magno & nobili, ipsiusque iussu recens exædificato, Is inquam, ob scelera, quæ in vita commisit, successorem in Imperio habuerit, qui omnia ipsius instituta immutarit, iisque quos ipse cõstituerat Iaponiæ Administratores pulsos, & in ordinem redactis, sibi dominatum arripuerit, & quod mirum est, ipsi Administratores, qui pro Taicosama mortuo ipsiusque filio defendendõ, & vitam & fortunas periculo committere nõ dubitarunt, quod in vita ipse præclarissimum fecerat opus, perpetuum diuitiarum & potentia suæ monumentum, Fuscimo nimirum munitionem, imprudẽtes disturbarint. Sensim itaque discedit cõscelerati hominis memoria, maximè quod Daifusama omnes clemẽtia & humanitate sibi deuinciat, & ab ea, quam vbiq; terrarum & in Iaponia in primis secum victoria adferre solet, insolentia temperet: nam multis principibus viris, qui pro factione aduersa steterant, pepercit, tantum tribus, qui erant præcipui duces fœderis, capita ceruicibus abscondi curauit, nimirum Gibunoscio, Antocugio, (quo cõsiliario in rebus suis omnibus vsus fuerat Morindono) & Augustino, de cuius morte sub epistolæ finem fusè lateque dicemus. Beneficii verò maximi loco ducimus, ipsius erga vxorem & filias Augustini clementiam, quibus ex legum Iaponiæ præscripto adimenda erat vita, quam tamẽ eis nõ eripuit, vt neque vni ex Augustini fratribus, ipsiusque filiis, & aliis proceribus Christianis nõ paucis, quibus nulla superesse saluti spes videbatur.

Erga nos porrò Daifusama humanum se & benignum præbuit, beneuolentiæque nõ obscura sociis dedit signa, cum eorum qui Meaci & Ozacẽ degunt verbis salutaretur. Similiter cum à P. Ioãne Rodrighez sociorum, qui Nangasachi cõmorabantur, nomine adiretur, nõ modò affabilis fuit in omni sermone, quem cum ipso habuit: verum præter modum latatus est commemoratione beneficii, quod idem Pater, & alii socii, qui erant Nangasachi, ipsius causa in virum nobilem eius domesticum (qui tunc præsens rem omnem narrabat) difficillimo belli tempore cõtulerat. Neque contentus verbis, quam animo propter hoc sociorum factum ceperat voluptatem explicare, voluit re ipsa eandem esse omnibus testatam; nam diplomata nobis bina dedit, quibus sociorum Meaci, Ozacẽ, & Nangasachi habitationes confirmauit stabilitq;. Et cum hæ sint primariæ Iaponiæ totius vrbes, quæ magnas habent immunitates, aded vt qui eas libere incolunt, beneficio dominorum Tenzæ bonis temporibus ipsis collato, in quavis Iaponiæ parte domicilia habere possint, magnas deo o. m. gratias agere debemus, qui talem ipsi mentem dedit, vt rem Iaponien-

si ecclesiæ in primis vtilem sua sponte perficeret. Nam ab anno 1587, quo à Taicosama nobis fuit aqua & igni interdictum, ad hoc usque tempus, nullum Principis edictum obtinere potuimus, quo nobis in Iaponia consistendi potestas fieret; tantum verbo permiserat Taicosama, vt certus sociorum numerus Nangasachi posset commorari. Verum quidem est, ipso mortuo cum Decemviri Imperium administrarent, in quod eramus missi, Euangelium nimirum promulgandi, negocium agere in variis per quæ disperseramus Regnis non destitimus, quod nunc liberius sine omni hinc nostro siue aliorum, qui nobis aures dare volunt, periculo procurrere possumus.

Magno fuit insuper solatio nobis Scimandono Nangasachum reditus, adeo vt quæ res nobis magnum fecerat timorem, non parvam, singulari Dei beneficio, attulerit voluptatem. Dubitabamus vehementer, num aliquam nobis aduersam attulisset nouitatem, timebamusque præterea ne Reuerendis. D. Episcopi in Iaponiam aduentus, quem iustis de causis calaueramus, ipsius in nos contaret odium, sed Numinis fauore res hunc habuit exitum sane felicem. Cum intellexissent Reuerendis Episcopus, P. Vibrator, & P. Proprouincialis Scimandono ad Caraso munitiorem venisse, miserunt P. Ioannem Rodrighez, qui suis verbis ipsi salutem nuntiaret, quæ ipsi gratissima fuit, immo postquam diligenter ab eodem Patre cautam aduentus Episcopi in Iaponiam cognouisset, sibi esse cumulatè factum satis non obscure declarauit; tenuit quidem Patrem nostrum dies paucos suspensum, tandem vero dimisit cum litteris ad Reuerendis. D. Episcopum & P. Vibratorem, quibus bonam suam erga socios omnes voluntatem ostendit. Vbi vero Nangasachum venit, cum Reuerendis Episcopo aliisque sociis, tanquam cum amicis familiares contulit sermones, & bis inuitatus, semel a Reuerendis & postea a sociis, in Collegio prædicit: nostrum vero erga se studium sibi minime placuisse professus est, neque vllam postea, siue nostra siue Christianorum Iaponicæ causa, uobis molestiam exhibuit: immo pro certo est nobis perlicitus atque confirmatus, se pro virili studia nostra, cù occasio oborta fuerit, promoturum; re aſſerens sibi esse nunc magis quam olim cum Taicosama homo difficilis regnaret, facilem, maxime cum Daifusama sit Tenza dominus, qui se in eiusmodi negotiis magis exorabilem præbet, quam conlucuerat Taicosama, immo quàm ipsi Administratores Imperii, qui cum multi essent, de rebus humilibus multa sapius inter se dissensione contendebant.

Deus præterea principes aliquos viros in eam impulit metum.

Ne nos apud Daifusamam gratiosos facerent, ex quibus aliquot dominabo: Cainocamo filius Quambioiendono Reguli Christiani, Nangauoca maritus Donnae Gratię quondam matronę Christianę, de cuius obitu, in Annuis est scriptum; Fuscimadono, qui et si Idolorum sit cultor, duos tamen nepotes habet Christianos, & pręterea domesticos nobiles non paucos; & Afonodangii filius, qui Christianis nondum sacris initiatus, de lege Euangelica valde existimat bene.

Magnam etiam cepimus voluptatem ex distributione Regnorum amplius triginta, quam post victoriam fecit Daifusama, nam aduersariis suis aliqua abstulit, quę suę factionis viris dedit. Christiani porro aliqui in Idololatrarum clientela suis fortunis, vt antea, libere fruuntur: alii verò per eorum, qui alieni sunt a Religione Christiana, variisque imbuti erroribus, se vitis contaminare & sceleribus hactenus non destiterunt, terras dispersi, tanquam rosę inter spinas, ad virtutis, quam colunt, Euangelicęque amorem hospites alliciunt suos.

Cainocamio obuenit Regnum Cicugen, Regno Bungenfi, cuius duas tertias partes ipse antea possederat, maius. Cũ autem Regni Cicugen urbem Facatam Christiani mille incolant, & totidem in aliis Regni huius terris cõmorentur, sperare meritò possumus Christianę Religioni fautores accessuros, maximè cum Caonicamius, in cuius familia sunt non pauci Christiani, domicilium suum, quod hactenus fuit in Bungenfi Regno, nunc in Cicugensi collocarit. In domesticorum suorum numero esse voluit Ioannem Acafcicamon nobilem Christianum sibi antea arcta iunctum amicitia, qui cum trecentis Christianis est Cicugense Regnum ingressus, in quo Caiconeamii liberalitate amplius fruitur vestigalibus, quę res immortale nobis peperit gaudium; nam vit est optimus, in quo habent Christiani, quę imitentur pietatis illustria exempla non pauca. Quod autem nos mirificè recreat, est in primis illa, qua Deus est usus vt ipsum in pœlio conseruaret saluum, ratio sanè admirabilis, ac pręterea quòd Daifusama victor, animaduersionem & supplicium quo in ipsum usurus erat, Camocamio condonarit. Fuit Acafcicamon, tanquam strenuus, & rei militaris peritissimus, iis qui in prima acie exercitus Administratorum Iaponię dimicabant, dux datus, & cùm sub pœlii initium a proditoribus desertus se ab hostilibus turmis circumclusum videret, ad eò vt nulla euadendi spes appareret, in medios eo animo irruit hostes, vt non antea conuigere desineret, quàm sibi ab aduersę factionis milite vita adi-

meretur. Probè quippe sciebat, impium esse & perniciosum illum Iaponiarum morem sibi mortem consciscendi, hanc ergo cogitationem de ventre scindèdo postquam Dei præiudicio abieciisset, hoc solum omni studio contendit, ut in medio confertissimorum hostium pugnans aliena manu interficeretur; forte evenit, ut cum strenuè pedes hoc animo dimicaret, in amicum suum Cainocamiū, qui partes Daifusamæ sequebatur, incideret, à quo et restitit & armis, quibus erat reclusus, facillè cognitus, & utquam à familiari salutatus, iussus est bono esse animo, ac de via non esse sollicitus; cumque Cainocamius diceret se non satis notari posse qua ratione Acafcicamon inter medios imbres plumbeos, quibus ab hostibus impetebatur, saluus existeret: aut saltem in eiusmodi periculo constitutus, quòd ritu patrio sibi ipse manus non attulisset; Respondit Acafcicamon, se Dei timore à tam nefario scelere perterritum, dedita opera in confertissimam exercitus partem irrupisse, ut, cum strenui militis partes ageret, ab alio conderetur. Caterùm beneficii nõ vulgaris gratiæ loco habiturum, si vicibus suis ipsius Cainocamiū manu caput abscinderetur. A quo facinore non modò alienū se esse professus est Cainocamius, verè & de ipsius salute se cum Daifusama diligentissimè a curâ receperit, & ex equo defiliens voluit Acafcicamon eo uti; ipse verò in familiarium equum ascendit. Post adeptam victoriam, fidem seravit Cainocamius, nam suppliciter Daifusamam rogavit, ne vita Acafcicamoni eriperetur, utque sibi liceret ipsum in domesticorum suorum numerum admittere. Vtrumque & libenter & facillè concessit Daifusama, immo lætari est visus, quòd vir spectatissimus & ornatissimus, qualè sciebat esse Acafcicamon, superstes esset Republicæ, cuius & ipse opera esset fortassis aliquando usus. Atque ita Acafcicamon ab omni vitæ periculo vacuus cõsuetudine fruitur Cainocamiū, quem, ut speramus, in eam pertrahet sententiã, ut Religioni Christianæ fauceat. Qua in re socium & adiutorem Sotomondono aut avunculū aut patrūm (zio lingua itala) Cainocamiū est habiturus.

Accidit postea Acafcicamon venire Ozacam, ubi à Sociis dicit aliquot hospitio acceptus, non cessavit Deo præpotenti gratiam agere, quòd ex certissimis vitæ periculis erepto, sibi esse adunam prospectam de vectigalibus, quibus reliquam vitam honorè tuleret: quamvis possessiones amississet proprias.

In hoc Regno Cicugense commigrarunt Corumo nobiles Christiani non pauci, qui se in Cainocamiū clientelam contulerunt, quorum ut speramus consuetudine, Idololatræ fidei notitiam

consequentur notitiam, ac proinde, vt eam tandem complectantur, facilius induci poterunt.

Nangaioca pro paruo, quod antea possederat Regno, Tango nomine, dedit Daifusama omne regnum Bugen, & qua ipsum attingit tertiã Regni Bungenis partem. Cũ verò sit hic vir princeps, rerũ nostrarum studiosissimus, fratrẽque habeat ac filiũ & duas filias & præterea ex præcipuis domesticis aliquos qui Christum Dominum colant, optimẽ speramus paganos harum Regionum incolas salutis consequẽdẽ desiderio incensos iri. Continuo atque Nangaioca se à Daifusama factum Bungenis Regni Dominum intellexerat, P. Organtinum rogauit, vt litteris suis mone- ret Patrem, qui apud Bugenses rem Christianam procurat, ne de mutando loco cogitaret, (& vt à suo domestico ad eundem Patrẽ idem scriberetur curauit) verũ vt in cõcepto iuuandi Christianos munere persisteret. Nam apud se constituerat clientibus suis, qui ad Christianam transibant Religionẽ, pro virili fauere; ac reapse nunc fauet, nam omnibus suscipiendi Baptismum, templaque ad Christianorum vsum exadificandi potestatem fecit. Ex ipsius nobilibus triginta sunt, qui opportunitatem expectant vt Baptismo initientur, qui ab ipso Nangaioca fuerẽ inducti vt atres darent Catechista: nam in quodam, quem cum clientibus suis habuit sermone, dixit hominibus esse ea proponenda, quæ ad salutẽ spectant, vt qui vellent, ea libere amplectererent, neminẽ autẽ cogendum vt rationem vitæ institutumque mutaret, seque vehementer cupere, vt omnes in studium Catechismi addiscendi incuberent, & ad Baptismi lauationem adirent: cum eorum, qui Baptismo fuerint initiati, sit in posterum opera vsurus, maioreque ipsos in honore & existimatione, quam alios, qui à Baptismo abhorrent, habiturus.

Non fuit Nangaioca hoc, quo Christianos clientes suos prosequeretur, fauore contentus. Verũ vbi intellexit Christianos Firandianos numero septingentos, ne Christianam desererent fidem, extorres in agrum Nangasachi commigrasse, eos vt in suum venirent Regnũ inuitauit, vbi maiora illis, quæ in patria habuerant sua, in singulos annos essent accepturi vectigalia, atque vt certi aliquid cũ de hac Christianorũ Firandianorũ migratione cõstitueretur, eũ etiã de aliis rebus magni ponderis, Bungo Nangasachium misit P. Gregoriũ Cespedes ad P. Visitatorẽ, neque ita multo post voluit septingentos illos Christianos festinãter in Regnũ Cicugese venire, vt vectigaliũ promissorum possessionẽ certarent. Res hæc nos magno sanẽ affecit gaudio, nã cõterum illum

Christianum omni laude dignissimum tandem Dei benignitate certas reperisse sedes videmus, in quibus vitā ad Evangelicæ legis præscriptū libere absq; omni timore degit, quo nihil ad Christianæ Relig. propagationē in hoc regno accommodatius accedere poterit.

Dedit Daifusama Fucuscimadono, cū Sociorum tum aliorum Christianorum (in quibus numerantur duo ipsius nepotes, & non pauci domestici nobiles) amico, regna duo, ex iis quæ merūt Morindono, in quorum vno est munitio Firoscima, cuius supra meminimus, cū scriberē Bonzios, quibus erat addictissimus Morindono, nobis infensē aduersatos. Continuo ac se regnis a Daifusama donatum intellexit Fucuscimadono, in domesticorum suorum numerum cooptavit Irdasacō & Don Paulum de Bungo antiquos & nobiles Christianos, qui herum suum in Regnorum possessionē proficiscentem comitati sunt. Vbi verò intellexerunt Patrem, quī Christianorum illis in locis curā habebat, Nangasackum abuisse, omni cū festinatione miserunt nuncium, qui ipsum renocaret, prolixē summū singulareq; suū studiū ad suadendum hero suo Fucuscimadono polliciti, vt optimum quod habebant Bonzii domicilium Sociis traderet possidendum. Sed nuncius, qui tanta quāta poterat ambulauit celeritate, est Nāgasachi primū allecutus Patre, quē nō antea remittendū Sociorū Superiores iudicauerūt, quā ipse Fucuscimadono rē cūm familiarem tum publicā Firoscimæ rectē constituisset. Missus porrō est Amaguccio Socius la ponticus sacris non initiatus, Firoscimæ Tono notus, vt cū Fucuscimadono Christianos, qui apud ipsum erāt, inuiseret. Et cū Fucuscimadono malam de Bonziis animo imbiberit opinionē, de sociis rē bonā, multosq; in familia sua hē beat Christianos nobiles, sēs magna est futuros in ipsius terris lētos & vberes laborum neborum fructus. Optatissimi venerunt nuncii de magna, quā Fucuscimadono Patri nostro Firoscimam reuerso exhibuit, beneuolentia: nam omni ratione cōtendit, vt Socii domicilium ibidem habeāt, cliētesq; suos ab Idololatria ad vnius Dei cultum alliciant, quare locum Sociorū habitationi cōmodum Patri assignauit. De porrō iudicio ac Numine facta agnoscimus, quæ Morindono cōtulerunt. Cū enim is opibus magnis esset præditus, ac barbaris imbutus superstitionibus, vt in suis Regnis maximam haberet auctoritatem Bonzii, ac propterea vt in iisdem Idolorū cultus videret amplius quā in reliqua Iaponia effecit. Huic tāto malo prope diem (vt speramus) prospiciet Deus. Nam Morindono est hoc tēpore duorū tantū paruorum Regnorum Dominus, de quorum diuturna possessione nō dūm est certus, & a suo maximo Deo, qui

ingressus Regna, in quibus hostes feliciter domuit, & ut Christo Domino ab omnibus immortalis daretur gloria effecit. In ventis quippe suis, salutaris crucis effigiem, quæ in omnium incurret oculos, proposuit. Nō est porro cur factum hoc, tãquam rem leuem, vllus cōtemnat. Cū enim in ora illa Scimoana, magna sit principis huius viri auctoritas, non est dubitandum, quin hac illustri Christianæ, quam profitebatur, fidei testificatione, Christianos omnes in magnum apud Idolorum cultores honorem adduxerit.

Idem Cambioiendono auctor fuit Arima & Omuro Regulis, ut pro Daifusama arma caperent, ynde ipsorum exstitit salus. Ex eodemque fonte est profectum, ut in hac publica Iaponiæ calamitate, eorundem clientes ab omni periculo sari recti perirent, immo quod Daifusama omnem Christianorum cœtum non vexet. Erratum enim Augustini (si tamen errati nomen meretur optimi viri studium pro Imperatoris quondam sui legibus propugnandi) correxerunt hi principes Christiani, aded ut Daifusama non habeat, quid siue nobis siue aliis Christianis succenseat: beneficium enim, quod ab his Christi cultoribus in hoc civili bello accepit, offensionis, quam Augustini factum ipsi asserere poterit, memoriam planè obliteravit.

Summæ præterea est Cambioiendoni adscribendum felicitati Giacatæ siue Regis Bungo ad sanctam Ecclesiam Catholicam reditus, cū captiuus detineretur. Hic Giacata paucis ante mensibus, quàm Taicosama nos exagitaret, consilio Quambioiendoni & familiaritate inductus, est facto initiatus baptismo. Cæteri homo imbellis & timidus maluit Taicosamæ non displicere, quam datam Christo Domino fidem seruare. Cū ergo nullum existeret ipsius factum Christiano homine dignum, (ut bene apud hereticum suum Taicosamam audiret, se Christianum esse factis declarare noluit) eaque, quæ in Christi Ecclesia ad animæ salutem conseruandam habentur adjuncta neglexisset, ad superstitiosum Camorum & Fotochorum, quorum fuerat semper studiosissimus, cultum mortalium miserimus rediit. Variis autem a Domino calamitatibus afflictus, ut se Christianum agnosceret tandem inductus: nam, ut est dictum, prælio cum Quambioiendono decertavit, in quo hosti suo succubuit. Re ergo ipsa didicit, vanam fuisse spem, quam in Diis suis collocauerat. Ea porro fuit hominis insanitas, ut Camorum & Fotochorum nullus apud Iaponos in aliquo singulari esset honore, cui aut vota non fecerat, aut ex cuius delubro, Idoli simulachrum remve aliam similem penes se nō haberet.

haberet. Eiusmodi autē rebus nixus se victorē fore, & Būgi Regnū quod annis ab hinc octo amiserat, recuperaturum confidebat, & quod hominis arguit dementiam, talium quisquiliarum plenum saccum duos palmos longum, satisque latum armatus, tanquam militarem fasciam portabat. Verūm aduentitia hæc, in quibus fidebat, adjecta, ab hostium manibus eripere eum non potuerunt: nam abductus est captiuus Nacazucavam, quæ est Regni Bugensis metropolis. Feliciter autem euenit, in eadem urbe tunc esse Patrem ipsi Giacatæ quōdam familiarem, qui calamitate hominis, quem inuiserat, misericordiaque vehementer commotus, ipsum quā potuit amicissimē hoc admonuit, tempus esse cogitandi, Deorum, in quibus ipse omnem salutis & fortunarum spēs collocauerat, potentiam esse planē nullam, nihilque sub Sole esse, ad quod tanquam certum adminiculum adiri posset, quare nihil ipsi posse vtilius accidere, quā ut optimi Regis Francisci filius de animi sui salute seriō cogitaret, ac propterea dandam operam ut ad Ecclesiæ sanctæ gremium rediret. Hoc Patris consilium ipsi valde arrisit, quare actis ei gratis, respondit se Camorum exitiosas fraudes probē agnoscere, ac propterea reditum ad beatæ vitæ semitam magnopere expetere. Cæterū, quia in eorum, quæ alias didicerat de fidei Christianæ dogmatibus, obliuionem venisset, rogare Patrem, ut eiusdem fidei rudimenta sibi de integro explicarentur. Missus est socius sacris nondum initiatus, qui cum in fidei principiis erudiuit, adeō ut Giacata in fine hebdomadæ, postquā in singulos dies aliquot horas in Catechismi studiū aures præceptoris dedisset, in fide fuerit cōfirmatus, & de omnibus, quæ post susceptū Baptismum commiserat, peccatis penitentiæ sacramento delendis seriō cogitaret: non minus quā si eodem tēporis puncto, ex hac vita migrandum foret. Auditus est suo tempore a sacerdote diligenter, fuit enim hoc negotium, sine omni festinatione præpropera tractandum. Sed vix ad exitum perducta fuit instituta confessio, cum adferretur ad ipsius custodes Daifusamæ mandatum, ut ad se festinanter Giacata bene comitatus, ne in via aufugeret, mitteretur. Et cum omnes qui aderant, ipsum ad supplicium acciti suspicarentur, acerbum hunc nuncium, quocum tolerabilius ferret, anfractibus & circuitionibus ei de ferre ceperunt: ut hominem ad omnia paratum, ut consolatore, qui ipsi animos adderet, opus non esset, deprehenderunt. Nā cū Deum (ut ipse aiebat) Dominum nostrum reperisset, animique sui maculas penitentiæ sacramento ablutas, certō sibi persuaderet, se non mortem fugere, verūm expetere præ se ferebat: timebat

præ-

præterea ne vitiorum habitus, quos frequens peccandi confuetudo in ipſius ingenerauerat animo, ad priſtinam peccandi licentiæ ſtimulos ſuppeditarent. Addebat inſuper accidere poſſe, vt hinc vita migraturo, Sacerdotis à quo peccatorum vinculis liberaretur fortaliſſis conueniendi non daretur opportunitas. Cùm ergo ſea peccatis exiſtimaret liberum, (ritè enim iniquitatis à Sacerdote erat abſolutus) ſine omni cunctatione ab hominibus demigrare cupiebat, ex morte itaque, quam ſibi putabat immineſcere, nõ dolorem vllum, vt faciunt ii, quibus res ſunt ſecundæ, ſed magis animo capiebat voluptatem. Cùm ſimilibus præparatam haberet animum cogitationibus, eſt iter Meacenſe ingreſſus. Deus portè præpotens, qui ſingulari ſua clementia, ipſius animo vitæ miſericordiam reddidit, lucis huius vſuram ipſi noluit eripi; à Daſulama enim eſt tantùm exulare iuſſus, in loco nõ longè a Meaco, vbi ritè in propoſito ſuſceptoque Deo ſeruiendi conſilio, quod Nummius afflatu cepit, eum in custodia calamitatibus afflictuſ iacere, conſtans perſiſtit.

Maximo nos gaudio cumulauit Pater miſericordie, & Deus omnis cõſolationis, qui nos in omni noſtra tribulatione cõſolatur, nam ſua inmeſa bonitate effecit, vt Chriſtiani Engeliſes in eum, quæ nunc retinent, tolerabilè ſtatù venerint. Cùm enim hominum iudicio in perpetuis victuri putarentur miſerici, (clientes namque fuerant Auguſtini) Deus eorum patrocinii ſuſceptus videtur. Canzriedono ſiquidem ſecum ipſe reputans, ac diligenter cogitans, quanta fide Chriſtiani illi pro hero ſuo Auguſtino abſente pugnaſſent, quàm fortiter, cùm munitione vno acta cernerentur obſidione, vim vi defendiſſent, in eam venit ſententiã, neque fortiores illis milites reperire poſſe, neque clientes magis fidios, quare damnorum, quæ accèperat (multi enim ipſius milites in obſidione à Chriſtianiſ cęſi fuerant) memoria deponere conſtituit, ac beneficiis hanc proborum militum cohortè ſibi deſignare. Vectigalibus ergo, quæ ante bellum ſinguli poſſidebant, ipſos frui patitur, immo & eorum, qui in munitionis propagatione præ cæteris fortiter decertarunt poſſeſſiones auxit. Vtque ipſos pacatos & quietos haberet, (quod fieri nõ poſſe animaduertentiſ Chriſtiano ritu viuere permitteret) omnem viuendi eſſentiam libertatemque dedit: nonnunquã cū aliquibus, quorum domesticorum ſuorum aſcripſit numerum, de fide Chriſtiana, noſtroque viuendi inſtituto, deque iis, quæ in obſidione cõgerent, ſermocinatur, atque hinc factum vt de iracundiã, qua in nos erarſerat, acerbitate plurimum remiſerit, ſummamque illam, quam

fortes Christiani toto obsidionis tempore præ se tulerunt, animorum coniunctionem ex Christiana profectam disciplina intellexerit, quare maiora ipsis quam antea benevolentia signa ostendit. Miserat idem Canzvedono viros honoratos certarum terrarum gubernatores, Scichium & Amacusam, ut de ea, quam Socii in Iaponia tenent viuendi ratione certi aliquid indagarent, qui ad herum suum reuerfi cum ipsorum eius consiliariis persuaserunt, hanc solam superesse rationem continendi in officio terrarum insularum incolas, qui ad unum omnes sunt Christiani, ut eis permitteretur ex legis Christianæ præscripto viuere, ac propterea necessarium esse, ut ipsis perpetuò adsint Patres Societatis, sine quorum opera diu consistere non poterit inter eos, quæ nunc est, pax. Rogarunt itaque hi Gubernatores Patres nostros ut Christianos illos inuiserent, ac solennibus ceremoniis imminentem Christi Domini natalem diem colerent. Quod ad patres qui in suu Canzvedono detinebantur captiui, negarunt se posse certi aliquid de hereto suo promittere: ceterum Sociis reliquis, quoad alia ab eodem hereto suo non acciperent mandata, omnem sunt prolixè polliciti benevolentiam. Eadem Quambioiendoo sua auctoritate & precibus tantum apud Canzvedono perfecit, cum de libertate sociis captiuis danda cum ipso ageret, ut ipse in dies fieret placidior, & ad extremum noster factus sit amicus: ad quam rem iuuit Socius non sacerdos, à P. Visitatore missus, ut cum Canzvedono de rebus non parui ponderis ageret. Primo ergo loco actum est de modo viuendi Societatis, & de causa quæ socios mouit ut in Iaponia commorarentur. Deinde dictum est Socios cupere cum omnibus Iaponiæ proceribus amicitiam inire, eosque post P. Visitatoris in oras illas reditum varia tentasse, quibus ad ipsius Canzvedono amicitiam aditum facerent, sed propter ipsius & Augustini dissidium promouisse nihil. Tertio loco allatae sunt multæ, eaque in illa causæ quibus verebantur socii in pacificatoria illa legatione (cuius supra meminimus) ad præsidium munitionis. Vt se implicare. Sociorum porro omnium nomine rogatus est Canzvedono, ut socii, qui nulla sua culpa in carcere captiui detinebantur, liberi abire permitterentur, & ut ipse, in cuius terris magna esset Christianorum multitudo, sociis, quorum labore & sedulitate inter eos pax, seruabatur, pro sua clementia, & erga clientes suos benevolentia, fauere non recusaret.

Hæc omnia in libello à Socio scripta data fuere intimo Canzvedoni domestico, cui cum esset factum satis, & herum ipse suum nobis placauit. Dimissi sunt continuo ex carcere Socii. Verum ut intelli-

intelligerent omnes, non P. Visitatoris precibus, sed studio gratificandi Quambioiendono libertate donatos fuisse, noluit Canziedono, Socio à P. Visitatore ad se misso antea patere aditum, quam Socii è carcere educti iter Nangasachum veclus ingressi essent; quibus hoc oneris impositum fuit, vt libertatis suæ auctorè agnoscerent Quambioiendono, & hoc nomine ipsi gratias agerent. Est Socio postea colloquendi facta potestas, & ea quæ à Patre Visitatore in mandatis acceperat, proponendi. Quæ omnia mirificè Canziedono placuerunt; quare & socio magnum habuit honorem, & in nostri ordinis homines vllum se habuisse odium negavit, quamuis propter graues, quas cum Augustino gerebat inimicitias, nostram non magni aestimasset amicitiam. In posterum verò se nobis amicum fore promisit, non tantum verbis, verum vbi occasio oblata fuerit, & factis; amicitieque suæ vberes, vbi ex Regia ad quam festinanter proficiscebatur rediisset, fructus est pollicitus.

Novæ hæc nostra cum Canziedono inita amicitia, cum Sociorum dimissione ex carcere conjuncta, Christianos ad animi erigendos movit, & ad bene de felici in terris illis rei Christianæ progressionē sperandum. Sibi enim persuaserunt bona principis huius voluntate, non modò Socios, posse certa in quibus commorentur sibi constituere domicilia, verum & Christianos omnes ad legis Euangelicæ præscriptum libere sine omni timore vitam instituire. In quam spem non sunt temere ingressi, nã ex Canziedono nobilibus domesticis complures Baptismum experunt, & ipse Canziedono cepit de sanctissimo Religionis Christianæ instituto bene sentire, & erga socios voluntatem habere optimam. Non licuit per ipsius festinationem (omni enim qua potuit celeritate Meacum iter maturabat) agere de certo vbi in ipsius terris consideremus loco. Immo Iaponiæ consuetudo non patitur vt primo congressu negatiuum aliquod transigatur. Quare hoc reagendi tempus erit, vbi P. Visitator ex Sociis aliquem delegauerit, qui pro beneficio dimissionis Sociorum ex carcere, gratias agat. Deinde non est omnino certum, quis futurus sit terrarum illarum dominus, quãuis magna cum spe eas obtinendi Canziedono sit viam Meacensem ingressus, qui si terras illas, quæ est Augustini, à Daifusama impetrarit, non parua est spes, non modò de conseruanda in iis fide, qui hoc tempore Christiani sunt, verum & de eadem inter Idolorum cultores propaganda, quod optamus ad suauè Christi Domini iugum lubentissimè magno suo bono accessuros. In magnam præter ea spem adducimur.

fulamam, quæ belli tempore à Quambioiendono accepit beneficia, in signi aliquo terrarum dono remuneraturum, quamuis proximis diebus Cainocamio, Quambioiendoni filio, Regnum Cingense dedit.

Hic est præsens rerum Iaponiensium status, qui antea stabilis planè & quietus esse nõ poterit, quàm Daifusama Regna omnia distribuerit. Abierunt quidem Meacum proceres, qui variarum rerum, quas à Daifusama singuli expectant, desiderio flagrant: Cæterum an propterea sint futuræ Regnorum permutationes, hæcenus exploratum non habuimus. In tantis porro rerum omnium perturbationibus hoc fruimur solatio, quod experiamur, quæ hæcenus acciderunt, omnia à diuino Numine ad maius Ecclesiæ Christianæ incrementum comòdumque dirigi; (quod ex iis, quæ iam scripsimus, æquus lector sibi facillè persuadere poterit) utque tyrones in Christiana Religione milites, se tot tantisque laboribus periculisque, permittente Deo exerceri intelligant, quò vberiores fructus præstantioresque percipiant, nõ tantum ipsi, verum & Gentiles, qui cum Christianorum, quos publica per varias prouincias dispersit calamitas, consuetudine fruuntur, fidei nostræ magno suo emolumento notitiam consequuntur.

Ut Epistolæ huic meæ finem faciam, de Augustini Tzunocamido dono amici nostri optimi & fidelis (quod supra facturum me recepi) dicendum est morte, quæ nobis magnum sanè & acerbum dolorem commouit. Amissimus siquidem inter Iaponios, Christianorum columen. Cæterum maxima quæ dedit, cum ex hac vita migraret, salutis suæ signa, nobis nõ exiguum doloris nostri leuamentum attulerunt. Is ergo belli initio, cum existimaret se religione obligari, ut pro hero suo Taicosama arma caperet, ac se nõ exigua aditurum vitæ pericula animaduerteter; magno cum pietatis sensu, antequam Meaco abiret, pœnitentiæ sacramento peccatorum suorum maculas absterfit. Cùmque victoriam de hostibus reportare speraret, Christianam per vniuersam Iaponiam constituerat amplificare Religionem. Nã liberius ei licuisset quàm antea, Christianis patrocinari, si victor ex prælio saluus rediisset.

Cùm instaret prælium, scripsit tum ad terrarum suarum gubernatores, tum ad nostros, qui in Regno Figen erant, ut omni studio cõtenderent, quot possent Gentiles ab Idolorum cultu ad Christiani religionem attrahere. Postea verò quàm in aciem dimicationemque ventum est, Administratorum exercitus, breuissimo tempore per nefandum proditorum scelus, ut antea diximus, est dissipatus. Cùm nulla euadendi spes appareret, in mentem ipsi venit (nõ du-

biū quin Dæmonis afflatu) se nō sine maxima infamie rōta
 in hostium potestatem peruenire posse, ac propterea honorificū
 fore, cū à Iaponiis omnibus strenuus belli dux haberetur, sibi
 patrio more ventrem scindere. Sed cū tacitus secum confide-
 ret, quam esset immane scelus vim corpori suo & vitæ afferre, ani-
 mum ab hac impia cogitatione ad Dei timorem conuertit, neque
 virum fortem decuit, & in Christiana Religione optimè insti-
 tum, Dei honorem suo anteponendum iudicauit; quare se ab ho-
 ste capi permisit, quō ad mortem, quā sibi imminere sciebat, para-
 tior irer. Si sicut itaque captiuus Cainocamio, qui viri clarissimi
 aduersa fortuna cū permotus videretur, eum animo esse infra-
 cto sensit, hisce enim verbis Augustinus Cainocamium (in cuius
 erat potestate) est allocutus: Domine, probè nosti qualis ego fue-
 rim; & qualem nunc me esse conspicias, quare oro vt vnum a te be-
 neficium habeam. Cumque existimaret Cainocami, ipsum vitam
 deprecari, subiunxit Augustinus: De hac corporis vita, quam vni-
 li facio, conseruanda non laboro, & si Dei offensam non compul-
 sem, faciliè me ipse vita priuasset. Beneficium autem, quod in hac
 mortali vita vnicum mihi fieri cupio, hoc est, vt mihi deus facul-
 tas conueniendi sacerdotem, cui Christiano ritu peccata mea cō-
 fitear. Cainocami est prolixè suam hac in re apud Daifusamā
 pollicitus operam. Augustinus itaque propter spem sibi datā im-
 petrandi quod maximè cupiebat, magna est voluptate peritulos.
 Cæterum Daifusama se inexorabilem præbuit, cui & ipsum po-
 stulatum, tanquam de re Augustino non necessaria, vehementer
 displicuit. Datus est ergo Augustinus in custodiam militum da-
 ctori, cui insuper hoc à Daifusama mandatum, vt diligenter cultu-
 diretur, quod factum est, nam domesticos omnes ab ipsius famu-
 latu amouit, immo honorario puero, vt hero suo in tantis miseris
 cōstituto inseruiret, permittere noluit. Paucis post diebus a ma-
 gna hominum multitudine Ozacam adductus est Augustinus, ubi
 nihil intentatum reliquit, vt animi sui sordes penitentia sacra-
 mēto eluerētur. Qua de re Socios fecit certiores per litteras, qua-
 rum aliquę in Daifusamā manus inciderūt. Sed homo rerū Chris-
 tianarum ignarus, cū nesciret quid esset peccatorum confessio
 & quorūm tantopere Augustinus ad se sacerdotē accerseret, in-
 tertia exarsit & stomacho, néve Sociis vllus ad Augustinum pe-
 teret aditus diligentius quàm antea ipse custodibus mandauit.
 Quare nobis nō licuit, quamuis omni hac in re diligentia vacet-
 mur, optimi viri voluntari facere satis. Cū ergo de confessione
 Sacerdoti facienda nullam sibi superesse spem animaduertere,

ad rancum, quod exstate sciebat remedium, (probe erat Christiana imbutus disciplina) ut de admisis a se peccatis valde doleret, confugiendum duxit, tempore ergo illo, quo in carcere fuit, partim de peccatis suis, non sine acerbo animi sensu & dolore, recogitavit, partim statas Christiano ritu preces, quibus Dei matris auxilium imploratur, recitavit, aut certe in opere aliquo pio se hac ratione exercuit, ut sine intermissione peccata sua desleret. Omni itaque studio presentes molestias, imponentemque sibi mortem, animo magno, & prout Christiana religio præscribit, placide perferre contendit, ut hac ratione omnes peccatorum suorum macula prorsus eluerentur. Animo fuit dum in carcere detineretur excelso atque inuicto, adeo ut hoc nomine proceres gentiles, qui ipsum inuisebant, admiratione obstupescerent, neque aliud ferè ex ipsius ore verbum exibat, quam quod animæ spectaret salutem. Semper enim præ se ferebat, quo tenebatur desiderium conueniendi Sacerdotem, ut confessione salutari animus peccatorum sordibus inquinatus abstergeretur.

Tandem capitis condemnati Augustinus, Gibunoscio, & Anco-
cugio, in iumentis strigosis insidentes deducti fuere per vias Oza-
ce, ac postea in tribus caris collocati per Meacum sunt vecti. Quæ
res apud Iaponios est imprimis ignominiosa, maxime si proceres,
& in honore aliquando fuere constituti, qui eiusmodi ferre cogun-
tur ignominiam. Primus locus Gibunoscio, tanquam scæderis au-
ctori & Principi, est tributus. Hunc proxime non longo interual-
lo sequebatur Anco-
cugio, postremus verò fuit Augustinus. Tubi-
ca autem clara voce enunciabat hos tres propterea capite dam-
natos ad mortem duci, quod à Tèza defecissent. Gentiles illi duo
in supplicio Augustini loci, cum essent animo percusso & abie-
cto, asperiusque a lictoribus tractarentur, visi sunt læsus sibi face-
re. Gemitus certe & coloris mutatione magnum ex imminente
morte se capere dolorem testabantur. At in Augustino idem fuit
semper vultus, nihil ab eo toto hoc itinere est factum, quod non
redoleret, qua ipse semper fuit præditus, animi magnitudinem.
Hæc portò habitus oris & vultus Augustini à sociis suis dissimili-
tudo ab illis, qui lugubri hoc spectaculo interfuerunt, notata dili-
genter & obiectata fuit.

Cum ad supplicii locum, qui est in vrbe Meacensi, capite dam-
nati appropinquarent, Christianus à Sociis dedita opera summis-
sus, quam potuit occultissime, per medios stipatores ad Augusti-
num non sine difficultate penetrauit, & quæ in mandatis habe-
bat diligenter, quantum temporis locique patiebatur opportu-
nitas,

nitas, exposuit: Socios nimirum, ut ipsum conuenirent omnē adhibuisse diligentiam, sed a milite, cui mandauerat Daifusama ne permitteret socium vllum cum ipso colloqui, quod maxime cupiebant perficere non potuisse. Cæterum cum ad viuendi peruenisse se videat finem omni studio conandum, ut quam pollet maximū propter antea vitæ peccata animo capiat dolorem, egit Augustinus per eundem internūcium Sociis gratias, quod si retinuisset memoriā, quodque præceptū salutare, viq; qua in cælū itur, tā opportunè sibi ostenderent, iussitq; ipsis renouari se damnū hoc, q̄ fecerat ob negatam sibi facultatē expiandi peccata per sacramentū pœnitentiæ, cōpensare pro virili studuisse patrum monitis & cōsiliis obtēperādo, (eadē enim Christianæ disciplinæ præcepta ab ipsis olim accepisse meminerat) q̄ nunc mōnerent ut faceret, se cum in carcere detineretur, expiere contritū. Addidit præterea, proximis diebus, maximum sibi a Deo immisissum de peccatis suis dolorem, cum certa spe consequendæ salutis, ac propterea non sine solatio latum vitæ cedere.

Cum procederēt captiui, obuiā venerunt Bōziū, ut nescio quō superstitioso cultu eos expiarent, aut verius contaminarent. Hi cum barbaris ceremoniis tum se ipsi tum Gibunoscio & Ancocugio nefario scelere fœdarūt, ab Augustino verò sunt voce clara & grandi abire iussi, se cum ipsis (cū Christianus esset) nullā habere cōmunitatē dixit, & in iis, quæ ad eā, ad quā aspirabat, cælesti vitā spectarent societate nolte cōiūngi: Verū ipsorū præfugas & fallacias a Dæmone malo excogitatas ad humani generis perniciem detestari. Quibus dictis, vocē canora orationem dominicā recitare cœpit, manu tenens Rosarium. Hacque ratione Bonziū cum dedecore & ignominia repulsam passi recesserunt.

Cum ad ipsum supplicii locum esset peruentum, prodijt primitius Bonzius, qui domo sua pedem efferre nō solet, nisi cum principibus viris ex officio adesse cogitur, quibus carnificis manu vitæ adimitur. Is itaque aliis suæ sectæ hominibus stipatus, postea pestiferis ritibus Gibunoscio & Ancocugio Plutoni deuotissimè, eisq; librum, quem Gentiles sanctum stultè arbitrantur, osculandum dedisset, operam similem Augustino præbere volens, ipsi capiti librum illum, qui Numinis instar colebatur, imponere tentauit, ad quem Augustinus tanquam hominem nullo honore dignum, conuersus, Christiana cum seueritate, absque omni accensitate, Apage, inquit, Christianus sum, quare mihi cum istis inceptis nihil est negotii. Ac mox tabellam pictam, cuius frequenti aspectu recreabatur (fuerat hæc tabella Serenissimæ quondam Regi-

in Lusitania, Donnæ Catharinæ sororis Catoli V. Imperatoris, in qua conspiciebantur Christi Domini seruatoris nostri & sanctissimæ ipsius matris imagines) vtrâque manu, non sine honoris erga rem sacram declaratione, ter capiti suo imposuit, Deo Creatori, animi sui commédâs salutē; ac postea sereno tràquilloq; vultu, vbi in cœlum oculos aliquândiu defixisset, ad tabellâ aspectû retulit, collum que carnyfici secandum præbuit, quod ipse trino ictu perfecit, cum Augustinus flexis genibus sanctissima nomina I E S U S & M A R I A in clamaret.

Cadaver in veste serica inuolurum, ad domicilium nostrum Meacense allatum, cū iis, quibus sancta Romana Ecclesia vritur ceremoniis, non sine lachrymis, sepultura affecimus, pro ipsius verò anima, omnibus in quibus Socii resident locis, factum est sacrosanctû Missæ sacrificium. Insuerat Augustinus in serica illa veste, qua postea relictum fuit ipsius cadaver, litteras ad Donnâ Iustâ conjugem suam & ad filios, quarum partē hîc adscribere ab instituto meo non alienum iudicavi. Litteris, inquit, explicari nō potest doloris, quē ob inopinatū hunc cepi casum, magnitudo: nam lachrymarū vim magnâ profudi, angores cruciatuq; quos in hac vita mortali sustinere potui maximos sum his diebus perpessus, & nunc parior, adeo vt mihi videar eas scelerum meorum luere pœnas, quæ in purgatorio suscipiendæ erant. Et cum exploratum habeam, peccata mea in has me adduxisse miseras, à singulari DEI erga me beneuolentia profecta existimo, quæ mihi acciderūt aduersa, ac propterea ipsi hoc nomine immortales gratias ago. Ad extremū, quod est maximi momenti, curate vt in posterum omni studio & animi contentione Deo seruiatis. In hoc enim mundo, cuius res omnes sunt instabiles, nihil reperitur diuturnū. Hactenus ex epistola Augustini, qui tēpestiue prospexit, vt in vxoris suæ manus veniret. Nā fidū amicū præmonuerat, vt cū corpus sepulchro condendū esset, in veste, qua tegebatur, epistola quæreretur.

Hic fuit finis & mors Augustini, qui natura vir fuit excelsus, altus & fortis, rei que militaris scientissimus, vnde factum, vt in eam honoris & dignitatis ascēderit sedem, vt inter Scimi proceres numeraretur, magnosq; eidem Taicosama habuerit honores, cuius opera in maximis rebus erat usus, nā eū cognoscebat, cū in omnibus vitæ partibus honestum atque integrum, tum plenum officii, omnium virtutum, & in p̄tims fidei conseruandæ studiosum. Fuit præterea vir singulari clemētia & misericordia, pauperum fautor summus & adiutor, quorum miseras sua liberalitate sapiissime leuauit. Eo cum apud Nobilitatem Iaponiensem inueteratit perniciosus

niciosus ille Republicæ mos, ut herus quacunq; de causa famulos suos impunè occidere possit, noluit Augustinus (tanta enim in re morum ipsi mansuetudo ac sacritas) vel ipsis qui mortem erat promeriti vitam eripere. Immo legem cõdidit, ne vllus magistratus illorum, in quos imperium habuit, hominem quibuscunq; scelerum sordibus turpificatum antea morte multaret, quam tres viri probi, ad hunc finem iudices constituti, rei causam diligenter perpenderent, eumq; morte dignum iudicassent. Idè vitæ erant alii nobiles, qui in sua erant clientela, summo opere cõtendit. Sciebat quippe Christianam Religionem hoc postulare, ut in eiusmodi causis moderatio summa adhiberetur. In iis vero rebus, quæ ad animi salutem pertinent, quamuis gravissimis curis & maxime bellicis implicatus, singulare omni tempore adhibuit diligentiam, maxime verò (ut paulo antè diximus) cum suum è vita hac calamitosa appropinquare discessum certò sciret, cuius rei testes laudabo duos ephebos honoratos Daifusamæ, qui paucis ante Augustini mortè diebus Christiana suscepèrant sacra. Hi cum secum diligenter perpenderent, quantam Augustinus prouisionem animi & præparationem adhibuisset, ut animam suam a peccatorum sordibus vacuum atq; puram Deo sisteret, optarunt & colla scilicet sua, modò exploratum haberent, se virtutibus æquè ac fuit Augustinus paratos instructosq; ad mortem peruenturos.

In eam ergo spem, non sine causa, sumus ingressi, præpotentem Deum, qui hanc Augustino in retem dedit, ut commissa a se peccata valde doleret, damna quæ ob negatam facultatè conuenienti sacerdotem facere est coactus, gratiæ suæ cumulum ipsi impartendo abundè resarsisse: ac nunc in cælis, laborum in hac vita professionis Christianæ propagatione susceptorum mercedè tribuisse, & pro honoribus incertis & caducis, (quibus Iaponii Monachæ de se bene meritos augere solent) ad eum euexisse inter cælestis dignitatis gradum, quem mortalium nemo, non dicam explicare, sed nec animo complecti poterit.

Augustini mors tragiæ finem non fecit: Paucis siquidè postea diebus, ipsius filius & hæres summæ expectationis puer, annos natus duodecim, post acceptam a Morindono fidem publicam, in vnum ex ipsius Regnis, quod est Firsofima limitum, cū aliquot famulis Christianis migravit: at circumuentus, & ut aperitus locum, proditus, quasi in tuto collocandus, ab eo in quo erat locum honorario puero & famulo vno Ozacam abductus est, ubi tunc erat Morindono, qui innocenti puero caput, quam poterat fieri occultissime, præcidit iussit, quod cum Daifusamæ offerrent,

COMMVTATIO.

83

tantum abest ipsum hoc admisisse munus, ut verbis acerbis sibi vehementer displicere tam scelestum ac nefarium facinus sit testatus, eiusque auctores poenam sceleris immanitati debitam perpeti debere. Quorespōso facinorosi, qui munus attulerant, perterriti, orationis suae filium mutarunt, dicentes Morindono in suis terris deprehendisse puerum, & ex fuga, in quam se cōjecerat captum duxisse Ozacam, ut viuum ipsius excellenti sisteret. Cū verò sibi ventrem seidisset, caput exhibendum principi suo iudicasse. Fuit ergo tunc temporis Daifusamā persuasum; puerū sibi manus attulisse. Quare nullas amplius minas in crudeles illos innocentis pueri carifices jactare perrexit. Cæterū tēporis progressus veridicam mortis causam patefecit. Et sanè principe viro, cuiusmodi est Morindono, rem planè indignā iudicant omnes, ad quos sceleris notitia peruenit, summa innocentia & integritate puerum, post datam fidem publicam, vita expellere.

Quod nos in hoc grauissimo casu consolatur, est optima, quā in iplo fuisse nouimus, indoles, ac diligens ad mortē preparatio, ut ex sermone cognouimus, quem cum socio sacris non initiato, paulo antequā moreretur, habuit. Profectus erat Socius Eiroscima ad locum in quo captiuus detinebatur, ut eum inuiseret, cū autem suspicaretur, non in locum tutiorem, ut homines versuti & callidi falsim prædicabant, verum ad certissimam mortem eum abduci ab Administris & satellitibus Mirandono, cæpit ei animos addere, cōsolationēq; adhibere. At puer animo libero, & majore, quā postulabat ipsius puerilis ætas, consolatore est adhortatus suum, ne sua de causa solitudine afficeretur, se namq; bene de clementia diuina sperare, mortemq; non timere; maximè cū peccati sordes paucis antea diebus poenitentiae sacramento eluisset; seque maximè optare in terris mortē patienter subire, ut parentis sui, quem in cælo esse sibi persuadebat, in æterna gloria cōubernalis fieret.

Hæc sunt quæ hoc tēpore cū de Societate nostra, rū de vniuersis Christianis, qui in Iaponia sunt, scribēda occurrūt. Reliquū est, ut R. P. V. nobis suam sanctam imperiatur benedictionem; ipsius porro sanctis sacrificiis & orationibus nos omnes cōmemoratos cupimus. Nangasachi, 25 Februarii, 1600. L.

R. P. V.

Indignus in Christo filius,

VALENTINVS CARVAGLIO
OO 4 ILLV